

Złożenie pracy online:

2013-08-28 12:17:38

Kod pracy:

10384

Tomasz Helak
(nr albumu: 19481*PO/LIC)

Praca licencjacka

Służba Celna w systemie bezpieczeństwa państwa polskiego

Customs Service in the security system of the Polish state

Wydział: Nauk Społecznych i Informatyki

Kierunek: Politologia

Specjalność: administracja i służby publiczne

Promotor: dr Marcin Poręba

Spis Treści

Wstęp	5
Rozdział 1	
Służba Celna - niezbędny instrument bezpieczeństwa gospodarki państwa polskiego w ujęciu historycznym	7
1.1. Początki celnictwa na ziemiach polskich i okres do roku 1918.....	7
1.2. XX lecie międzywojenne i II wojna światowa.....	10
1.3. Okres powojenny i lata PRL	13
1.4. Okres przemian gospodarczych i akcesji do Unii Europejskiej.....	15
Rozdział 2	
Bezpieczeństwo społeczno-gospodarcze elementem ogólnego systemu bezpieczeństwa – rola Służby Celnej	18
2.1. Struktura i organizacja Służby Celnej.....	18
2.2. Zatrudnienie - prawa i obowiązki funkcjonariuszy Służby Celnej.....	21
2.3. Zadania Służby Celnej.....	23
2.4. Zasady kontroli w postępowaniu celnym i podatkowym.....	27
2.5. Szczególne uprawnienia Służby Celnej.....	32
Rozdział 3	
Bezpieczeństwo społeczno-gospodarcze – zagrożenia w kontekście działalności Służby Celnej	34
3.1. Wydział Zwalczania Przeszłości.....	34
3.2. Bezpieczeństwo finansów państwa – obszary zagrożenia	37
3.2.1. Informacje ogólne.....	37
3.2.2. Paliwa i oleje opałowe.....	38
3.2.3. Wyroby alkoholowe.....	41
3.2.4. Wyroby tytoniowe.....	42
3.2.5. Gry hazardowe.....	48

3.3. Bezpieczeństwo ludzi i środowiska – obszary zagrożenia pozaekonomicznego.....	50
3.3.1. Towary szkodliwe i niebezpieczne.....	50
3.3.2. Narkotyki.....	51
3.3.3. Ochrona środowiska.....	53
3.3.4. Ochrona przyrody.....	54
3.3.5. Towary o znaczeniu strategicznym.....	55
3.3.6. Ochrona zabytków.....	56
3.3.7. Własność intelektualna.....	57
Zakończenie.....	59
Spis tabel i rysunków.....	60
Bibliografia.....	62
Załącznik Nr 1	63

Wstęp

Bezpieczeństwo narodowe w pierwszej kolejności kojarzy się, zwłaszcza nam Polakom, z bezpieczeństwem militarnym narodu. W rzeczywistości, po zastanowieniu się dochodzimy do wniosków, że w dzisiejszym zglobalizowanym świecie tak na prawdę nic i nikt nam nie zagraża militarnie, a największym zagrożeniem może być bezrobocie i bieda z nim związana. Boimy się likwidacji zakładu pracy, utraty dochodów, boimy się, że nie będzie pieniędzy na służbę zdrowia i na emerytury, na nowe drogi i infrastrukturę publiczną. Sami sobie z tymi zagrożeniami nie poradzimy, do tego potrzebne jest państwo. Silne i bogate państwo jest w stanie zapewnić nam bezpieczeństwo: „stare” - bezpieczeństwo militarne oraz „nowe” - bezpieczeństwo społeczno-gospodarcze.

Nowoczesne państwo tworzy niezmiennie, trwale i sprawiedliwe zasady dzięki, którym umacnia się gospodarka. Mocna gospodarka to bogate społeczeństwo, które płaci podatki, te z kolei zasilają budżet państwa, a państwo staje się silne i bogate. Niestety, chcemy mieć silne państwo, ale nie chcemy płacić podatków, dlatego tworzy się instytucje, które pomagają nam spełnić podstawowe obowiązki wobec państwa. Taką instytucją jest funkcjonująca w ramach szeroko rozumianej administracji podatkowej Służba Celna.

Służba Celna jest nowoczesną formacją, która poprzez kontrolę handlu międzynarodowego oraz działania w zakresie finansów państwa, stanowi ważne ogniwo systemu bezpieczeństwa narodowego państwa polskiego. Stwierdzenie to stanowi podstawową tezę niniejszej pracy. Głównym narzędziem badawczym wykorzystanym w obronie tej tezy, będzie analiza treści: przepisów ustawy o Służbie Celnej, innych aktów prawnych wydanych na jej podstawie, statystyk, strategii działania i informacji prasowych.

W pierwszym rozdziale przedstawiona będzie historia powstania i rozwoju celnictwa w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem zmian organizacyjnych, zmian zakresu działania i roli instytucji celnych w systemie bezpieczeństwa finansowego państwa. Podział rozdziału związany jest z podziałem historycznym rozwoju polskiej państwowości, nie wiąże się natomiast z etapami rozwoju administracji celnej, chociaż obydwie podziały wydają się czasami zbieżne.

W drugim rozdziale omówiona zostanie rola administracji celnej we współczesnej Polsce. Przedstawione zostaną: struktura i organizacja, zadania, obowiązki i uprawnienia Służby Celnej. Podkreślony zostanie szczególnie charakter kontroli i uprawnień funkcjonariuszy celnych skutecznie zapewniający bezpieczeństwo gospodarcze państwa.

W trzecim rozdziale przedstawione zostaną zagrożenia bezpieczeństwa społeczno-gospodarczego w kontekście zadań Służby Celnej, przy czym omówione zostaną tylko najważniejsze z nich, przyczyniające się w znacznym zakresie do poczucia bezpieczeństwa obywateli. Zagadnienie zostanie przedstawione w podziale na obszary działań Służby Celnej mieszczące się w dwóch zasadniczych grupach: finanse i ograniczenia pozaekonomiczne. Omówiona zostanie charakterystyka obszarów w oparciu o dane statystyczne oraz mechanizmy zagrożeń i skuteczność ich eliminacji. W pierwszej części przedstawione zostaną utworzone w strukturach Służby Celnej Wydziały Zwalczania Przestępczości.

Celem pracy jest przedstawienie nowego, niezwiązanego tylko z pracą na granicy, charakteru Służby Celnej – instytucji, która dostarcza 1/3 dochodów budżetu państwa i jednocześnie poprzez szerokie uprawnienia kontrolne, dotyczące prawie wszystkich dziedzin gospodarki, przyczynia się do wzrostu bezpieczeństwa publicznego obywateli Polski i całej Unii Europejskiej.

Rozdział 1. Służba Celna - niezbędny instrument bezpieczeństwa gospodarki państwa polskiego w ujęciu historycznym

1.1. Początki celnictwa na ziemiach polskich i okres do roku 1918

Historia celnictwa na ziemiach polskich sięga czasów średniowiecznych i towarzyszy państwu polskiemu od początków jego powstania. Liczne zapisy z tego czasu informują o istnieniu na głównych szlakach handlowych (nie tylko na granicach) komór celnych, w których władca za prawo przejazdu i gwarancję bezpieczeństwa pobierał opłaty w formie ceł i myta. W materiałach pochodzących z tego okresu, aż do roku 1367, celnika określano łacińskim słowem *theloneator* lub *thelonearius*, a cło *theloneum*. Najstarszym, znanym dokumentem informującym o funkcjonowaniu systemu celnego w Polsce jest Bulla Gnieźnieńska z 1136 r., w której papież Innocenty II potwierdza prawo pobierania danin w formie opłat celnych przez należące do arcybiskupa gnieźnieńskiego klasztor i opactwa. Z innych dokumentów wynika, że w tym samym roku działały komory celne w Gnieźnie, Kaliszu, Małogoszczy, Łęczycy i Sieradzu, w 1140 r. w Kołobrzegu, w 1145 r. w Gdańsku, w 1169 r. w Opolu i w 1177 r. w Szczytnie. Początkowo opłaty celne ustalane były oddzielnie dla każdej komory, najczęściej były płacone w naturze, w postaci soli i pieprzu. Zachowana z 1203 r. taryfa obowiązująca w komorach celnych biskupstwa płockiego, przewidywała opłaty: 12 krusz soli za wóz lub łódź albo 6 skór kuny za 1 pieszo idącego kupca¹.

W XII wieku po rozdrobieniu dzielnicowym nastąpił podział skarbu państwa. Każde księstwo musiało samodzielnie dbać o dochody, a ponieważ opłaty celne stanowiły już wtedy znaczną część wpływów księstwa, kontrolę nad nimi powierzono odrębnej administracji skarbowej, na czele której stał podskarbi księcia. Działalność nowej administracji doprowadziła do rozwoju celnictwa, zaczęto czerpać zyski z tranzytu towaru przez terytorium Polski oraz handlu morskiego. Pojawiły się pierwsze regulacje celne, których przykładem może być podpisana w 1238 r. umowa księcia wielkopolskiego Włodzimierza Odonicza z Zakonem Krzyżackim. W umowie oprócz wysokości stawek cła określono, że pobiera się go od konia lub wozu, a nie od ilości towaru oraz ustalono, że od kupców pruskich na terenie Wielkopolski cło może być pobierane tylko w Gnieźnie i Poznaniu².

¹ M. Woźniczko, Polskie celnictwo w wiekach średnich i okresie nowożytnym do roku 1918, „Wiadomości celne”, 2009 r., Nr 7-8, s. 3-4.

² Tamże, s. 5.

Tabela 1. Poglądowe przedstawienie taryfy celnej z 1238 r., dotyczącej komór celnych w Gnieźnie i Poznaniu

Rodzaj towaru	Podstawa poboru	Stawka celna*	Uwagi
dla wszystkich towarów, wyjąwszy sól, śledzie i sukno	1 koń	2 skojce	
sól	1 koń	1 cribrum (korczyk)	
śledzie	1 koń	6 różnów	polski wóz
		4 różny	niemiecki wóz
wyłącznie sukno	1 koń	2 skojce + 1 łokieć najlepszego sukna i grzywnę pieprzu	
sukno obok innych towarów	1 koń	2 skojce + 2 denary toruńskie od postawu sukna	
towary zakupione w polsce oprócz śledzi		wolne od cła	

*Rożen=30 szt.; postaw=40-50 metrów; grzywna=197 gram srebra=4 wiadrunki=24 skojce=240 denary; korczyk=34 litry

Źródło: M. Woźniczko, *Polskie celnictwo w wiekach średnich i okresie nowożytnym do roku 1918*, „Wiadomości celne”, 2009 r., Nr 7-8, s. 5.

W XIV wieku wprowadzono zasadę naliczania i poboru cła w formie pieniężnej. Jako ciekawostkę można przyjąć informację, że za panowania Kazimierza Wielkiego celnik za swoje miesięczne zarobki (3 grzywny) mógł nabyć około 240 kurcząt lub 50 litrów wina dobrej jakości, dla porównania trębacz z wieży mariackiej zarabiał mniej niż 1 grzywnę. W 1333 r., Kazimierz Wielki zakazał przekraczania statutów królewskich przy poborze ceł, co było pierwszą udokumentowaną próbą regulacji systemu celnego. Aż do połowy XV wieku cła w Polsce były pobierane według wielu różnych zasad, obowiązywało wiele ulg i przywilejów. W latach 1447 - 1477, za panowania Kazimierza Jagiellończyka sejm uchwalili dwie ustawy, w których dokonał reformy administracji skarbowej. Król otrzymał wyłączne prawo do ustalania opłat celnych, zniesiono wiele przywilejów celnych, uchylono wszystkie cła ustanowione po śmierci Władysława Jagiełły, a pobierającym nielegalne opłaty zagrożono utratą majątków. Tekst jednej z tych ustaw brzmiał: „*Cła wszystkie po śmierci pana Władysława oycy naszego pod którymkolwiek sposobem słów i przyczyn dane, tak na ziemi jak i na wodach, iako te, które Rzeczyp. barzo obrażaią, psuiemy i nikczemne bądź czynimy, y ich wybiarania napotym srodze zakazuiemy*”³.

W pierwszych latach XVI wieku zaczęto wydawać ogólnopolskie taryfy celne, a cło otrzymało wyłącznie fiskalny charakter. XVI wiek przyniósł też szereg zmian dających na długi czas korzyści szlachcie. Zaczęto rozróżniać dochody państwa od dochodów króla w efekcie, czego w 1590 r. rozdzielono skarbiec na publiczny i królewski. W 1505 r. szlachta została zwolniona z obowiązku płacenia cła. W 1576 r. w sejmie uchwalono prawo zakazujące królowi ustanawiania ceł bez zgody sejmu, 10 lat później pozbawiono go połowy dochodów z ceł pobieranych na Litwie, a co warto podkreślić, cła stanowiły w tym czasie aż 25% wszystkich wpływów skarbowych. W 1565r. szlachta uchwaliła w sejmie tzw. zasadę

³ Tamże, s. 6.

czwartego grosza, nakazującą, przy wywozie, a po rozdzieleniu skarbcza również przy przywozie towarów, obok ceł królewskich pobór 33,3% dodatku stanowiącego dochód skarbcza publicznego. Administracja skarbowa, utożsamiana ze skarbem królewskim podzielona była w tym czasie na cztery zarządy prowincji celnych: I Zarząd Wielkopolski i Małopolski, II Zarząd Ruski (Lwów, Lublin, Sandomierz), III Zarząd Podlaski, Wołyński i Kijowski oraz IV Zarząd komory celnej na Wiśle we Włocławku, zarządzane przez głównych celników, dzierżawiących komory i pobierających prowizję z zebranych ceł. Budziło to podejrzliwość szlachty, która do poboru czwartego grosza upoważniła swoich, niezależnych od zarządów prowincji poborców celnych. Dodatkowo, w komorach celnych sejm wprowadził obowiązek publicznego wystawienia taryfy celnej. W 1643 r., obok istniejących już opłat pobieranych od ilości towaru, wprowadzono tzw. *intuctę* – 4% cło pobierane od wartości towarów wwożonych do Polski. Do ustalania wartości towarów powołana została specjalna komisja. Obowiązujący w dalszym ciągu przywilej zwalniający szlachtę z obowiązku płacenia wszelkich ceł powodował liczne nadużycia. Kupcy dogadywali się ze szlachtą, a ta wwożony lub wywożony przez nich towar przedstawiała, jako swój. Aby ograniczyć ten proceder, w 1676 r., przy okazji koronacji Jana III Sobieskiego, sejm wydał *instruktaż celny* nakazujący szlachcie, przy zgłaszaniu towarów w komorach celnych składanie przysięgi o własności towaru. Przywilej zwolnienia z cła został też częściowo samoograniczony we wcześniejszych latach przez sejm, który dał sobie prawo wprowadzania w wyjątkowych sytuacjach cła generalnego, obowiązującego wszystkie stany, w tym również szlachtę. Za taki stan po raz pierwszy uznano potop szwedzki i od sierpnia 1661r. przez okres roku płacono je po raz pierwszy. Cło generalne wprowadzano jeszcze kilka razy na krótkie okresy, a w 1775 r. wprowadzono je, jako powszechnie obowiązującą, jednolitą opłatę celną⁴.

W 1765 r. zreorganizowano system skarbowy i powołano Komisję Skarbową Korony i oddzielnie Litwy. Koronę podzielono na 8 prowincji celnych, w których łącznie było 113 komór. W zarządzie każdej prowincji pracowało 40 urzędników, w każdej komorze 118 pisarzy i 32 rewizorów. W 1775 r. powołano Departament Sprawiedliwości i Skarbu Rady Nieustającej nadzorujący obie Komisje Skarbowe, bezpośrednio celników z komór i milicji skarbowej, co jest pierwszą informacją wskazującą istnienie takiej formacji. Do III rozbioru przeprowadzono jeszcze kilka reorganizacji, ale żadna z nich nie zmieniła zasadniczego charakteru systemu celnego Rzeczypospolitej. Istotną rzeczą z tego okresu są wpływy skarbu z tytułu ceł. W I połowie XVIII wieku wpływy te wynosiły około 350 tysięcy złotych rocznie,

⁴ Tamże, s. 7-8.

wobec 900 tysięcy wpływów całkowitych. W 1776 r. wpływ z ceł zwiększył się ponad dwukrotnie do kwoty ok. 1,9 miliona złotych, ale zmniejszył się z 38% do 15% udział ceł w całkowitym wpływie do skarbu wynoszącym ok. 12,8 mln zł⁵.

Dalsza historia celnictwa na ziemiach polskich związana jest z polityką celną zaborców. Jak zauważa opisujący historię celnictwa polskiego, Marcin Woźniczko, w okresie porzbirowym wartym zauważenia jest fakt utworzenia w latach 1809 – 1813, na terenie Księstwa Warszawskiego polskiej administracji celnej, która w założeniach była jedną z najnowocześniejszych w Europie⁶.

1.2. XX lecie międzywojenne i II wojna światowa

W odradzającym się państwie polskim już w 1917 r., decyzją Rady Regencyjnej, w ramach przyszłych struktur państwowych, utworzono Ministerstwo Skarbu Królestwa Polskiego, a w nim sekcję podatków pośrednich, monopolów i ceł, która po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. stanowiła centralę odradzającej się administracji celnej. Początkowo ochronę granic Polski powierzono wojskowym baonom wartowniczym, które po kilku miesiącach przemianowano na Baony Celne mające komendę główną podległą sekcji ds. organizacji celnictwa Ministerstwa Skarbu. 31 lipca 1919 r., decyzją sejmu utworzona została cywilna, dwuinstancyjna administracja celna, złożona z urzędów celnych i dyrekcji ceł. Do 1922 r. powołano dyrekcje ceł w Warszawie, Lwowie, Wilnie, Mysłowicach, Gdańsku i Poznaniu. W 1920 r., po reorganizacji Ministerstwa Skarbu utworzono odpowiadający za sprawy celne Departament Ceł. W 1921 r. Baony Celne przemianowano na Straż Celną. Formacja ta, wobec nie do końca ukształtowanej jeszcze granicy państwa i braku jasno sprecyzowanych zadań dublowała czynności z coraz sprawniej działającą cywilną administracją celną, wobec czego w 1928 r. przekształcono ją w nie zależną od dyrekcji cel Straż Graniczną. Straż Graniczna w dalszym ciągu podlegała Departamentowi Ceł Ministerstwa Skarbu, ale otrzymała jasno sprecyzowane zadania związane z ochroną granicy państwa przed zagrożeniami militarnymi, politycznymi i sanitarnym⁷.

4 listopada 1919 r. wydano pierwszą taryfę celną, która oprócz stawek celnych zawierała wytyczne nakazujące, do czasu wydania nowych regulacji, stosowanie regulacji celnych obowiązujących na danym terenie w 1914 r., pięć lat później określono podstawowe zasady postępowania w sprawie ceł, ale w dalszym ciągu każda dyrekcja działała według

⁵ Tamże, s. 8-9.

⁶ Tamże, s. 3.

⁷ T. Węgiel, 90 lat Polskiej Administracji Celnej, „Wiadomości celne”, 2009 r., Nr 1-2, s. 3-4.

innego prawa. Pierwsze kompleksowe Prawo celne wydano dopiero w 1933 r. W tym samym roku wydano nową, napisaną zgodnie z zaleceniami Ligi Narodów taryfę celną oraz ujednolicono strukturę urzędów celnych, dzieląc je na dwie kategorii: I klasy posiadające pełny zakres odpraw i II klasy mogące odprawiać towary w wywozie i niektóre w przywozie. W 1934 r. w skład administracji celnej wchodziły: dyrekcje ceł w Warszawie, Lwowie, Mysłowicach, Poznaniu i Gdańsku, 60 urzędów klasy I, 120 urzędów klasy II oraz 20 podległych urzędów ekspozytur celnych. Przy większych urzędach działały oddziały celne, w których dokonywano odpraw. Strukturę urzędów (na przykładzie UC w Gdyni) tworzyły działy: ogólny – sprawy kadrowe i kancelaryjne, postępowania celnego, rachunkowo-kasowy, karny oraz kontroli. UC był największym urzędem w Polsce, zatrudniał 450 osób, ale dodatkowo działało przy nim laboratorium chemiczne, muzeum towaroznawstwa oraz stała Komisja Taryfowa. W Gdyni od 1933r. funkcjonował też pierwszy w Polsce Wolny Obszar Celny⁸.

Pracownicy administracji celnej w przedwojennej Polsce dzielili się na dwie grupy. Najliczniejszą grupę (ok. 75%) stanowili pracownicy fizyczni w stopniach dozorca lub starszego dozorca celnego, ze średnią miesięczną pensją ok. 110 zł. Stosunek służbowy dozorców regulowały przepisy rozporządzenia Ministra Skarbu, natomiast drugiej grupy – urzędników państwowych, uregulowane były w ustawie o państwowej służbie cywilnej. Od urzędników wymagano wyższego lub średniego wykształcenia. Posiadali stopnie: rewident celny, podkomisarz skarbowy, komisarz skarbowy i inspektor celny. Zarobki urzędnika po okresie służby przygotowawczej wynosiły od 210 do 260 zł. Celnicy mogli przejść na emeryturę w wieku 55 lat, ale pod warunkiem posiadania 35 lat służby lub bez względu na staż pracy w wieku 60 lat⁹.

Rysunek 1. Celnicy gdyńscy przed 1929r. Muchy i krawaty charakteryzowały urzędników celnych, zapięte pod szyję mundury dozorców, (Źródło: - http://www.mf.gov.pl/documents/764034/1395261/Wiadomosci+Celne+Nr+6_7_2010.)

⁸ Tamże, s. 5-6.

⁹ Tamże, s. 5.

Odmienny od pozostałych model tworzyła administracja celna w Gdańsku. Na mocy Traktatu Wersalskiego utworzono wchodzące w polski obszar celny Wolne Miasto Gdańsk. Organizację struktur celnych powierzono miastu, a utworzona administracja miała mieć rangę polskiego organu II instancji. W 1923 r. utworzono Krajowy Urząd Celny z trzema wydziałami: ogólnym, celnym i akcyzowo-monopolowym nadzorujący 19 urzędów celnych, urząd podatków i urząd podatków pośrednich. Celnicy gdańscy podlegali władzom miasta. Celnicy zajmowali stanowiska: dyrektora, nadsekreterza c., nauczyciela c., sekretarza c., asystenta c., gł. strażnika c. – wachmistrza c., st. strażnika, strażnika i podstrażnika c. oraz portowego strażnika celnego. W Gdańsku, obok istniejącej administracji Wolnego Miasta funkcjonował zależny od władz krajowych Polski Inspektorat Ceł. Zatrudnionych w nim ok. 30 inspektorów nadzorowało pracę gdańskich celników sprawdzając czy przy odprawach przestrzegane są polskie przepisy celne. Polscy inspektorzy mieli wgląd do wszystkich dokumentów, mogli żądać wyjaśnień od władz celnych oraz dokonywać powtórnych kontroli towarów. Nie mieli prawa wydawania poleceń gdańskim celnikom, a gdy dostrzegli nieprawidłowości musieli działać wg ściśle określonej, żmudnej procedury w efekcie, czego nikt z gdańskiego cła nie odpowiadał za nadużycia. W 1923 r. administracja celna Gdańska zatrudniała 1598 osób, podczas gdy w 1939r., w całej polskiej administracji celnej zatrudnionych było ok. 3 500 osób¹⁰.

Tabela 2. Fragment tabeli przedstawiającej dochody skarbu państwa z okresu lat 1928 - 1938

TABL. 2. DOCHODY Z DANIN PUBLICZNYCH SKARBU PAŃSTWA, SKARBU ŚLĄSKIEGO I SAMORZĄDU								
Daniny publiczne	1928- -1929	1930- -1931	1932- -1933	1933- -1934	1934- -1935	1935- -1936	1936- -1937	1937- -1938
W milionach złotych								
Ogółem	3293 ^a	2920	2021	1999	1995	2038	2 274	2 524
Podatki od: dochodu			294	260	268	325	528	579
majątku ^b			266	315	322	321	321	344
obrotu			415	376	364	353	410	462
spożycia			839	861	859	884	881	925
w tym monopolie	890	805	628	628	624	641	638	665
Cło	424	258	108	94	80	83	92	168
Podatki różne			99	93	102	72	42	46
Skarb Państwa	2627	2271	1610 ^e	1595	1588	1640	1 850	2 049
Podatki od: dochodu	259	275	201	179	188	248 ^c	427 ^d	464 ^d
majątku ^b	175	138	131	165	163	160	162 ^d	169 ^d
obrotu	535	463	292	289	258	255	301 ^d	344 ^d
spożycia	1072	888	788	809	808	830	835	877
w tym monopolie	890	805	625	628	624	641	638	665
Cło	424	258	108	94	80	83	92	168
Podatki różne ^e	162 ^f	149 ^f	90	83	91	64	33 ^d	36 ^d

Źródło: Mały Rocznik Statystyczny, Warszawa 1939r., s.371, <http://rcin.org.pl/dlibra/doccontent?id=17198&fromFBC> (data odczytu 01.08.2013r.)

Polscy celnicy brali czynny udział w wydarzeniach związanych z wybuchem II wojny światowej. 20 maja 1939 r. niemieccy bojówkarze napadli i zabili polskiego inspektora celnego z placówki w Malborku, po czym włamali się do pomieszczeń celnych, zniszczyli samochód

¹⁰ M. Woźniczko, Celnicy miasta Gdańska, „Wiadomości celne”, 2009 r., Nr 1-2, s. 34.

służbowy i podpalili jeden z budynków. Atak miał na celu zastraszenie polskich celników, którzy mogli stanowić przeszkodę w realizacji planów inwazji na Polskę. W ramach ataku na Polskę strategicznym punktem dla armii niemieckiej był graniczny most na Wiśle w Tczewie. 31 sierpnia hitlerowcy wysłali specjalny oddział szturmowy, który w chwili ataku miał opanować most i ochronić go przed wysadzeniem. Oddział ukryto w pociągu tranzytowym jadącym z Prus Wschodnich do Rzeszy. Na stacji kolejowej w Szymankowie, gdzie mieścił się placówka polskiego cła, dzięki zaangażowaniu urzędników celnych wykryto spisek i przekazano wiadomość władzom wojskowym, dzięki czemu most, zgodnie z polskimi planami obrony został wysadzony. Nad ranem 1 września 1939r., w odwecie za akcję, cała załoga stacji w Szymankowie została rozstrzelana. Do podobnych działań doszło jeszcze w wielu innych miejscach. Wielu polskich celników zginęło pełniąc służbę na posterunkach granicznych już w pierwszych minutach ataku, wielu, wraz z polską inteligencją, zginęło w łagrach i obozach koncentracyjnych. Ci, którzy przeżyli atak otrzymali z góry trzymiesięczne pobory i nakaz ewakuacji. Z chwilą wybuchu wojny zawieszono działalność całej polskiej administracji, w tym również administracji celnej¹¹.

1.3. Okres powojenny i lata PRL

Jeszcze przed oficjalnym zakończeniem wojny, w 1944r., w Lublinie, na mocy dekretu PKWN, utworzono Ministerstwo Skarbu. Początkiem 1945r., podległy mu Departament Ciel wydał decyzję o utworzeniu w Warszawie, Krakowie, Gdańsku, Poznaniu i Gliwicach delegatur do spraw celnych, których zadaniem była odbudowa struktur celnych państwa. Wiele trudności przy odbudowie spowodowanych było brakiem fachowców, gdyż znaczna część wyższej i średniej kadry urzędników celnych zginęła w czasie wojny, ale i tak jeszcze w kwietniu udało się uruchomić pierwsze urzędy celne w Krakowie i w Gdyni, a w ciągu następnego roku dalszych 17 urzędów. W kwietniu 1947r. w Gliwicach zorganizowano pierwszy kurs szkoleniowy, głównie dla przedwojennych dozorców celnych, przygotowujący ich do pracy w nowych warunkach gospodarczo-społecznych. 31 lipca 1947 r. Minister Skarbu wydał zarządzenie dotyczące organizacji administracji celnej w skład, której wchodziło 5 dyrekcji cel i 27 urzędów celnych, tym samym zakończono I etap odbudowy¹².

W pierwszych powojennych latach, z racji ogromnych wyniszczeń wojennych, zawieszono pobór cel w przywozie, a cła zastąpiono pozwoleniami na przywóz i wywóz towarów, zreżnie wykorzystując do tego wydane w chwili wybuchu wojny rozporządzenia

¹¹ B. Zuba, Wojna i okupacja, „Wiadomości celne”, 2009 r., Nr 7-8, s. 27.

¹² T. Węgiel, 90 lat ... op. cit., s. 6.

Rady Ministrów z 1 września 1939 r., wprowadzające zakaz wywozu i przywozu towarów na polski obszar celny. Dodatkowo chcąc ograniczyć przesyłanie towarów drogą pocztową, obowiązkowe odprawy paczek z zagranicy objęto opłatami manipulacyjnymi za czynności urzędu celnego. W 1951 r. ustalono nowe zasady szkolenia przyszłych celników, wprowadzając obowiązkowe 6-miesięczne kursy i organizując trwające rok, dające średnie wykształcenie, Liceum Celne w Gliwicach, przeniesione rok później do Łodzi. Do 1949r. istniał przedwojenny podział na urzędników i dozorców celnych, w 1950r. utworzono nową, jednolitą strukturę kadrową. W 1962 r. przyjęto system centralnego kształcenia w utworzonym ośrodku szkoleniowym w Tursku, który w 1968r. przeniesiono do Świdra k/Otwocka. W roku 1957 zmieniono wzór i kolor mundurów. Najistotniejsze zmiany przyniosło jednak przeniesienie administracji celnej z Ministerstwa Skarbu do Ministerstwa Handlu Zagranicznego w 1951 r., co było oznaką słabnącego znaczenia funkcji fiskalnej cła, oraz likwidacja dyrekcji ceł i powołanie w 1954 r. na szczeblu centralnym Głównego Urzędu Ceł. Nie bez znaczenia dla przyszłości, a wręcz, jako symbol zmieniającej się roli celnictwa w Polsce, było powołanie na stanowisko Prezesa GUC, byłego komendanta głównego MO w latach 1949-1953, generała brygady J. Konarzewskiego¹³.

Rysunek 2. Celnik w latach 60 tych podczas rewizji wagonu kolejowego przy użyciu psa służbowego, (Źródło: http://www.mf.gov.pl/documents/764034/1395261/Wiadomosci+Celne_+numer+specjalny_+historia+celnictwa+polskiego (data odczytu 01.08.2013r.))

Do 1962 r. obowiązywał Kodeks celny oraz instrukcje z 1933 r., co w warunkach zmian gospodarki rynkowej na centralnie planowaną, z roku na rok, coraz bardziej utrudniało i komplikowało pracę celników. Aż do połowy lat 70-tych obowiązywała ustawa karno-skarbowa ze stycznia 1927 r. Pierwszą powojenną taryfę przywozową, zawierającą 408

¹³ Tamże, s. 7-8.

pozycji wydano dopiero w 1956 r., rok później wydano taryfę wywozową zawierającą 47 pozycji - ze zrozumiałych względów taryfy dotyczyły tylko towarów przywożonych w obrocie prywatnym, a nie państwowym. W 1975 r. weszło w życie nowe Prawo celne wprowadzające bardzo istotny, nowy podział obrotów z zagranicą na handlowy i niehandlowy oraz przywrócono cła na towary przywożone w obrocie handlowym. Zmieniono też strukturę administracji celnej, która w takim kształcie przetrwała do 2002r. Utworzono 18 urzędów celnych, stanowiących organy I instancji, na których czele stali dyrektorzy. Pod każdym urzędem celnym znalazło się kilka do kilkunastu oddziałów celnych z naczelnikami na czele, w których dokonywano odpraw towarów. Organem drugiej instancji pozostał Główny Urząd Ceł. Wraz z Prawem celnym wydano szereg rozporządzeń wykonawczych i nową instrukcję celną. W 1983 r. Rada Ministrów wydała rozporządzenie regulujące prawa i obowiązki celników, którzy od tego czasu stali się funkcjonariuszami celnymi, wcześniej, w 1981 r., po wprowadzeniu stanu wojennego administrację celną zmilitaryzowano. W 1987 r. nadzór nad administracją celną powierzono nowoutworzonemu Ministerstwu Współpracy Gospodarczej z Zagranicą¹⁴.

Okres PRL był niechlubnym okresem w historii celnictwa polskiego. Wysoce upartyjnieni celnicy stali się narzędziem represji komunistycznej władzy, a głównym ich zajęciem stała się konfiskata „zagrożających państwu” materiałów i informacji. W okresie tym rozkwitła korupcja, a celnicy należeli do najbardziej skorumpowanych grup zawodowych.

1.4. Okres przemian gospodarczych i akcesji do Unii Europejskiej

Przywrócenie w Polsce zasad gospodarki rynkowej i wolnego handlu odmieniło zasady działania administracji celnej, w których na pierwszy plan powróciła funkcja fiskalna. W 1990r. zaczęło obowiązywać nowe Prawo celne wg, którego każdy podmiot prowadzący działalność gospodarczą mógł na równych zasadach i prawach dokonywać obrotu towarowego z zagranicą. Całkowicie przebudowano taryfę celną wprowadzając nomenklaturę towarową opartą na kodach CN (*Combined Nomenclature*) i rezygnując z cła wywozowego, które jednak w dalszym ciągu mogło być wprowadzone. W 1992 r. wprowadzono nowy, obowiązujący w EWG formularz zgłoszeń celnych, Jednolity Dokument Administracyjny SAD, który znacznie ułatwił odprawę towarów i ich transport przez granicę. SAD stał się też podstawą statystyk związanych z obrotem towarowym z zagranicą¹⁵.

¹⁴ Tamże, s. 8-10.

¹⁵ Tamże, s. 10.

Tabela 3 Dynamika eksportu i importu oraz wskaźniki cen handlu zagranicznego w latach 1993-1999

Wyszczególnienie Specification	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	
	rok poprzedni = 100 previous year = 100						990 = = 100	1995 = = 100
Wskaźniki cen transakcyjnych Transaction price indices								
import	116,5	127,2	119,2	111,1	113,6	102,4	107,2	371,2
eksport	125,6	126,8	121,2	108,1	112,9	106,8	108,1	418,7
Terms of trade	107,8	101,3	101,7	97,3	99,4	104,3	100,8	101,7

Źródło: Mały Rocznik Statystyczny, Warszawa 2000 r. [http://www.stat.gov.pl/gus/5840_737_PLK_HTML\(data odczytu: 02.08.2013r.\)](http://www.stat.gov.pl/gus/5840_737_PLK_HTML(data odczytu: 02.08.2013r.)).

Transformacje gospodarcza spowodowała znaczny wzrost obrotów towarowych z zagranicą. Chcąc udrożnić przejścia graniczne rozpoczęto budowę nowoczesnych, kompleksowych terminali odpraw oraz tworzono nowe urzędy i oddziały celne, z których część powstała wewnątrz kraju. W ramach udoskonaleń w pracy celników zaczęto wykorzystywać komputery i nowoczesny sprzęt elektroniczny. W końcu lat 90-tych administracja celna zatrudniała ok. 14 500 osób wobec 3 500 osób w 1989 r. Wraz ze wzrostem obrotu towarowego i ruchu osobowego na granicach wzrosła również przestępczość celna, mająca zdecydowanie inny, bardziej masowy charakter niż ta, znana celnikom z okresu PRL. Powstawały zorganizowane grupy zajmujące się przemytem, a do ich zwalczania w 1997 r., w ramach Głównego Urzędu Cei, powołano Generalną Inspekcję Celną posiadającą uprawnienia policyjne, łącznie z możliwością prowadzenia działań operacyjnych. W 1997 r. GIC wyłączono ze struktur celnych i pozostawiono, jako niezależną od cła Inspekcję Celną, a w 2002 r. włączono ją do Urzędów Kontroli Skarbowej. W 1997 r. rozpoczęto dostosowywanie polskiego prawodawstwa celnego do prawodawstwa Unii Europejskiej. Pierwszym kokiem było wprowadzenie w życie Kodeksu celnego upodabniającego przepisy prawa i postępowanie celne do przepisów obowiązującego w krajach UE Wspólnotowego Kodeksu Celnego. W 1996 r. celnicy zostali włączeni do formującego się w Polsce korpusu Służby Cywilnej, ale od 15 września 1999 r. wycofano się z tego pomysłu i administracja celna został objęta przepisami zupełnie nowej ustawy o Służbie Celnej. Nowa ustawa przewidywała weryfikację pracowników i powstanie stosunku służbowego funkcjonariuszy celnych w drodze mianowania, a także przywracała stopnie służbowe funkcjonujące od tej pory wspólnie ze stanowiskami służbowymi W 2002 r. zmieniono strukturę Służby Celnej: zlikwidowano Główny Urząd Ceł, utworzono izby celne,

jako organy II instancji i urzędy celne, jako organy I instancji, utworzono stanowisko Szefa Służby Celnej podległe Ministrowi Finansów. W 2003 r. Służba Celna przejęła całość zadań związanych z podatkiem akcyzowym i szczególnym nadzorem akcyzowym. Wraz z zadaniem do Służby Celnej przeniesiono ok. 1500 pracowników cywilnych z Urzędów Kontroli Skarbowej. 1 maja 2004r. Polska została przyjęta do Unii Europejskiej. Służba Celna otrzymała nowe zadania związane z ochroną już nie tylko Polski, ale całej Wspólnoty. Utworzono specjalne wydziały do walki z przestępczością i tzw. grupy mobilne. Polski Kodeks Celny zastąpiono Wspólnotowym Kodeksem Celnym, a dla uściślenia pewnych, specyficznych dla Polski kwestii 19 marca 2004 r. uchwalono ustawę Prawo celne. Wstąpienie do Unii Europejskiej związane było z likwidacją kontroli na wewnętrznych unijnych granicach. Zlikwidowano wówczas wiele urzędów i oddziałów celnych. Wielu funkcjonariuszy z zachodniej i południowej granicy przeniesiono do pracy na granicę wschodnią. W roku 2006 podjęto nieudaną próbę konsolidacji urzędów celnych ze skarbowymi i utworzenia Krajowej Administracji Skarbowej (KAS). W 2009 r. uchwalono nową ustawę o Służbie Celnej na mocy, której funkcjonariusze zatrudnieni w zwalczaniu przestępczości wyposażeni zostali w broń palną. Ustawa z kilkunastoma zmianami obowiązuje do dnia dzisiejszego¹⁶.

Rysunek 3. Znak graficzny Służby Celnej (Źródło: Rozporządzenie ministra Finansów z dnia 23 października 2009 r. w sprawie znaku graficznego Służby Celnej, [http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20091801403&min=1\(data odczytu: 02.08.2013r.\)](http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20091801403&min=1(data odczytu: 02.08.2013r.))).

¹⁶ Tamże, s. 10-11.

Rozdział 2. Bezpieczeństwo społeczno-gospodarcze elementem ogólnego systemu bezpieczeństwa – rola Służby Celnej

2.1. Struktura i organizacja Służby Celnej

Służba Celna (SC) działa na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (Dz. U. Nr 168, poz. 1323, z późn. zm.), która określa jej strukturę, obowiązki i uprawnienia¹⁷. Służba Celna jest formacją mundurową stanowiącą rządowy, niezespólny, urząd administracji publicznej. Podlega Ministrowi Finansów, który sprawuje ogólny nadzór i koordynuje działania jej organów. Minister Finansów mocą w/w ustawy jest upoważniony do wydawania szczegółowych przepisów regulujących działania Służby Celnej w drodze rozporządzeń, a także rekomenduje Prezesowi Rady Ministrów kandydata na Szefa Służby Celnej oraz powołuje jego zastępcę. Szef Służby Celnej jest zarazem podsekretarzem stanu w Ministerstwie Finansów i wykonuje swoje obowiązki, polegające najogólniej rzecz ujmując, na zapewnieniu sprawnego działania podległej mu formacji, przy pomocy dyrektorów izb celnych, naczelników urzędów celnych i czterech departamentów Ministerstwa Finansów¹⁸. Ponadto w Ministerstwie Finansów funkcjonuje powołana Zarządzeniem Ministra Finansów Nr 38 z dnia 13 września 2010 r. Rada Konsultacyjna Służby Celnej, pełniąca funkcje „opiniotawczo-doradcze” w sprawach celnych¹⁹.

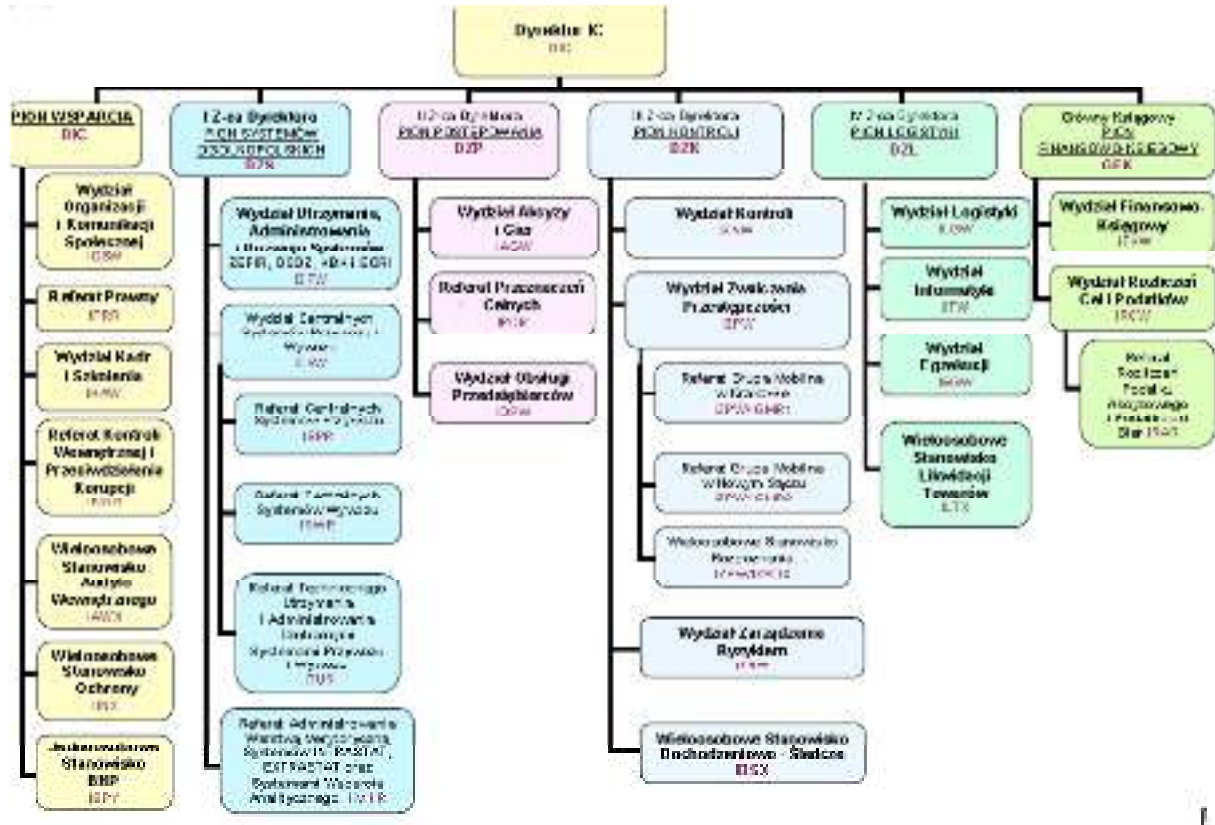
Rysunek 4 Schemat organizacyjny Służby Celnej (Źródło: opracowanie własne)

¹⁷ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (Dz. U. z 2009 r. Nr 168, poz. 1323, Nr 201, poz. 1540, z 2010 r. Nr 182, poz. 1228, z 2011 r. Nr 63, poz. 322, Nr 73, poz. 390, Nr 117, poz. 677, Nr 134, poz. 779, Nr 171, poz. 1016, z 2012 r. poz. 362, 627, 707, 908, 1544, z 2013 r. poz. 628, 675), tekst ujednolicony, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20091681323> (data odczytu 01.08.2013r.).

¹⁸ Tamże, art. 9, art. 10 i art.27 ust. 1 i ust. 2.

¹⁹ <http://www.mf.gov.pl/pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/ciala-kolegialne/rada-konsultacyjna-sluzby-celnej/m-radzie> (data odczytu 01.08.2013r.)

Dyrektora izby i naczelnika urzędu celnego powołuje Minister Finansów, naczelnika po rekomendacji dyrektora IC, a dyrektora po rekomendacji Szefa SC. Dyrektor IC jest organem odwoławczym od decyzji naczelnika UC, sprawuje też funkcję nadzorczą nad jego działalnością i działalnością komórek organizacyjnych kierowanej przez niego izby. Przykładową strukturę izby celnej przedstawia poniższy schemat.

Rysunek 5. Schemat organizacyjny IC w Krakowie (Źródło: http://www.krakow.ic.gov.pl/files/onas/IC_schemat.pdf) (data odczytu 01.08.2013r.)

Do szczególnych zadań dyrektora IC należy kształtowanie polityki kadrowej w izbach i urzędach celnych, kontrola produkcji towarów związanych z Wspólną Polityką Rolną, kontrola post importowa przedsiębiorców i kontrola audytowa, rozliczanie należności podatkowo-celnych i ich egzekucja, likwidacja towarów oraz analiza ryzyka występowania nieprawidłowości i zwalczanie przestępczości, w zakresie kompetencji Służby Celnej²⁰.

Naczelnicy UC są organami pierwszej instancji w większości spraw z zakresu działalności Służby Celnej i pełnią funkcje kierownicze w urzędach celnych. Do ich obowiązków należy wykonywanie wszystkich czynności z zakresu działalności Służby Celnej, jeśli te nie zostały przyznane innym wyższym organom. W ramach urzędów celnych funkcjonują oddziały celne, w których dokonywane są odprawy towarów oraz odprawy środków transportowych i odprawy podróżnych w przypadku oddziałów celnych granicznych

²⁰ Ustawa o Służbie Celnej, op. cit., art. 19, art. 25, art. 27 ust. 5 i ust. 7.

na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej. Ponadto oddziały celne zajmują się potwierdzaniem świadectw i dokumentów określających pochodzenie towaru oraz przyjmują deklaracje akcyzowe składane np. w przypadku przywozu do Polski samochodów osobowych. Izby i urzędy celne na podstawie rozporządzenia tworzy Minister Finansów, który określa też ich właściwość miejscową, tzn. obszar działania. Strukturę organizacyjną izb i urzędów celnych określa statut wydany w formie zarządzeniem Ministra Finansów.²¹ Obecnie obowiązują: Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 października 2009 r. w sprawie utworzenia izb celnych i urzędów celnych oraz określenia ich siedzib (Dz. U. Nr 180 poz. 1404 z późn. zm.), Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 października 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej organów Służby Celnej w zakresie, w jakim właściwość ta nie wynika z przepisów regulujących zadania organów celnych i organów podatkowych (Dz. U. Nr 180 poz. 1404 z późn. zm.) oraz Zarządzeniu Nr 28 Ministra Finansów z dnia 28 czerwca 2013 r. w sprawie nadania statutów izmom celnym i urzędom celnym (Dz. Urz. Min. Fin. poz. 19)²².

Tabela 4. Struktura organizacyjna Służby Celnej – stan na dzień 1.07.2013 r.

Lp.	Izba Celna	Urzędy celne		Oddziały celne	
		Ogółem	Nadzoru- jąca OC graniczne	Ogółem	w tym graniczne, obsługujące ruch kolejowy, drogowy, morski i lotniczy
1	2	3	4	5	6
1	Białystok	3	3	17	11 (5 kolejowy, 5 drogowy, 1 drogowo-kolejowy)
2	Białystok	3	1	9	5 (2 kolejowy, 3 drogowy)
3	Gdynia	3	2	14	7 (1 lotnicze, 6 morskich)
4	Katowice	4	1	11	1 (lotnicze)
5	Kielce	1	0	3	0
6	Kraków	3	1	7	1 (lotnicze)
7	Łódź	3	1	6	1 (lotnicze)
8	Olsztyn	2	2	11	7 (2 kolejowy, 4 drogowy, 1 morskie)
9	Opole	1	0	3	0
10	Poznań	4	1	9	1 (lotnicze)
11	Przemysł	3	3	13	6 (2 kolejowy, 2 drogowy, 1 drogowo-kolejowy, 1 lotnicze)
12	Rzepin	2	0	4	0
13	Szczecin	2	2	9	4 (3 morskie, 1 lotnicze)
14	Toruń	2	0	5	0
15	Warszawa	7	1	22	5 (lotnicze)
16	Wrocław	3	1	6	2 (lotnicze)
	Razem	46	19	154	51 (11 kolejowy, 14 drogowy, 2 drogowo-kolejowy, 14 lotnicze, 10 morskie)

Źródło: <http://www.mf.gov.pl/sluzba-celna/sluzba-celna/struktura-organizacyjna/struktura#> (data odczytu: 8.08.2013)

²¹ Tamże, art. 9 ust. 3, art. 20, art. 21 i art. 27 ust. 7.

²² <http://isap.sejm.gov.pl/RelatedServlet?id=WDU20091681323&type=9&isNew=true>

W strukturach Służby Celnej istnieją trzy specjalistyczne jednostki, które na mocy decyzji Ministra Finansów obecnie wchodzą w struktury Izby Celnej w Warszawie:

- Centrum Analityczne Administracji Celnej (CAAC) – utworzone w związku z wejściem Polski do UE w 2004 w celu przetwarzania danych dotyczących polskiego handlu zagranicznego na potrzeby Głównego Urzędu Statystycznego, Europejskiego Urzędu Statystycznego (EUROSTAT) oraz polskiej administracji celnej;
- Centralne Laboratorium Celne (CLC) - utworzone w roku 1997, dysponuje bardzo nowoczesną aparaturą analityczną – badawczą, wykonuje badania, analizy chemiczne i ekspertyzy towarów zlecone przez jednostki Służby Celnej na potrzeby taryfikacji, WPR, prowadzonych postępowań celnych i karnych;
- Ośrodek Szkoleniowy w Kamionie – od 2001r. zajmuje się specjalistycznym szkoleniem przewodników i psów służbowych Służby Celnej.

2.2. Zatrudnienie - prawa i obowiązki funkcjonariuszy Służby Celnej

W jednostkach organizacyjnych Służby Celnej, wg stanu na 31 grudnia 2012 r., zatrudnionych jest 15 591 osób²³. W zdecydowanej większości są to mianowani do służby na podstawie ustawy o Służbie Celnej funkcjonariusze, ale zatrudnieni są też członkowie korpusu służby cywilnej zatrudniani na podstawie ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej oraz pozostali pracownicy zatrudnieni na podstawie ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych²⁴.

Tabela 5 Stan osobowy i etatowy w Służbie Celnej, zestawienie zbiorcze, stan na dzień 31.12.2012r.

Wyszczególnienie		w osobach	w tym:		w etatach	
			kobiety	z wyższym wykształceniem		
		1	2	3	4	
Liczba funkcjonariuszy celnych	mianowanych do służby przygotowawczej	01	335	130	296	335,00
	mianowanych do służby stałej	02	10 107	5 005	9 667	10 101,49
	powołanych	03	987	317	985	987,00
	Ogółem	04	14 509	6 252	10 948	14 503
Liczba członków korpusu służby cywilnej zatrudnionych na podstawie	umowy o pracę na czas określony	05	50	27	40	52,50
	umowy o pracę na czas nieokreślony	06	715	335	631	691,18
	mianowanych	07	55	31	55	54,83
	Ogółem	08	820	393	726	788,51
Liczba zatrudnionych z powołania nie będących funkcjonariuszami celnymi		09	6	2	6	6,00
Liczba zatrudnionych, do których stosuje się przepisy ustawy o pracownikach urzędów państwowych		10	251	81	30	239,25
Ogółem		11	15 591	6 728	11 720	15 548,29

Źródło: Biuletyn Statystyczny Służby Celnej I-IV kwartał 2012r., s. 26, <http://www.mf.gov.pl/sluzba-celna/dzialalnosc/publikacje> (data odczytu 27.07.2013r.).

²³ Biuletyn Statystyczny Służby Celnej I-IV kwartał 2012r., s. 26, <http://www.mf.gov.pl/sluzba-celna/dzialalnosc/publikacje> (data odczytu 27.07.2013r.).

²⁴ Ustawa o Służbie Celnej, op. cit., art. 23 ust. 1.

Zdecydowaną większość zadań mogą wykonywać tylko umundurowani funkcjonariusze, zwłaszcza dotyczy to wszystkich czynności kontrolnych. Funkcjonariuszem celnym może zostać osoba posiadająca polskie obywatelstwo, niekarana i posiadająca minimum średnie wykształcenie. Nabór do służby odbywa się w drodze publicznych ogłoszeń. Kandydaci zobowiązani są poddać się testom z zakresu wiedzy ogólnej, testom sprawnościowym oraz ogólnym badaniom stanu zdrowia i badaniom psychologicznym. Dla niektórych stanowisk w Służbie Celnej wymagane jest również posiadanie certyfikatu dopuszczenia do informacji niejawnych wydawanego na podstawie przepisów odrębnych, a dla stanowisk w pionie zwalczania przestępczości wymagane są dodatkowe testy sprawnościowe i badania psychofizjologiczne²⁵. Szczegółowo kryteria rekrutacji określa Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 czerwca 2010r. w sprawie informacji o wolnych stanowiskach służbowych oraz postępowania kwalifikacyjnego do Służby Celnej (Dz. U. Nr 110, poz. 726)²⁶. Kandydat, który pomyślnie przeszedł proces rekrutacji zostaje mianowany do trwającej 2 lata służby przygotowawczej w okresie, której przechodzi szkolenie praktyczne i zasadniczy kurs zawodowy zakończony egzaminem, w trakcie, którego musi także wykazać się znajomością języka obcego. Po pozytywnym zaliczeniu służby przygotowawczej i złożeniu ślubowania kandydat zostaje mianowany do służby stałej. Funkcjonariusz celni pełnią swoje zadania na określonych stanowiskach podlegających wartościowaniu, obok, których posiadają przyznane dożywotnio stopnie służbowe w korpusach: szeregowych (aplikanci celni), podoficerów (rewidenci i rachmistrze celni), aspirantów celnych, oficerów młodszych (komisarze c.), oficerów starszych (inspektorzy c.) oraz generałów (nadinspektor celny. i generał Służby Celnej) – na pierwszy stopień oficerski mianuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Funkcjonariusz celny nie może być działaczem partii i ugrupowań politycznych, nie może strajkować, nie może podejmować dodatkowej pracy, prowadzić działalności gospodarczej i posiadać kontroli nad podmiotami prowadzącymi taką działalność. Funkcjonariusze celni mają też wiele innych praw odróżniających ich od pozostałych grup zawodowych jak np. dodatkowy 10 dniowy urlop po 15 latach służby²⁷. Szczegółowo całość spraw z zakresu zatrudnienia regulują rozdziały: 7 (Przebieg służby), 8 (Stanowiska i stopnie służbowe), 9 (Obowiązki i prawa funkcjonariuszy), 10 (Uposażenie i inne świadczenia pieniężne), 11 (Odpowiedzialność dyscyplinarna

²⁵ Tamże, art. 76, art. 77 i art. 102.

²⁶ <http://isap.sejm.gov.pl/RelatedServlet?id=WDU20091681323&type=9&isNew=true> (data odczytu 01.08.2013r.)

²⁷ Ustawa o Służbie Celnej, op. cit., art. 78 – art. 81, art. 113, art. 115, art. 124, art. 125.

funkcjonariuszy), 12 (Rozpatrywanie sporów o roszczenia funkcjonariuszy ze stosunku służbowego) Ustawy o Służbie Celnej oraz wydane na ich podstawie przepisy wykonawcze.

21 września ustanowiony został Dniem Służby Celnej²⁸.

Rysunek 6. Wzory ubiorów służbowych funkcjonariuszy celnych - kolor czarny charakteryzuje ubiór funkcjonariuszy wydziałów zwalczania przestępczości, (Źródło: Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie umundurowania funkcjonariuszy celnych (Dz. U. Nr 290, poz. 1705), <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20112901705&min=1>(data odczytu 11.08.2013r.)

2.3. Zadania Służby Celnej

Podstawowym zadaniem Służby Celnej jest ochrona i zapewnienie bezpieczeństwa terytorium Polski oraz pozostałych krajów członkowskich Unii Europejskiej traktowanego, jako jednolity obszar celny Wspólnoty Europejskiej, poprzez nadzór i kontrolę nad międzynarodowym obrotem towarowym. Służba Celna jest również odpowiedzialna kompleksowo za bardzo istotny z punktu widzenia budżetu państwa podatek akcyzowy oraz inne podatki i opłaty. Szczegółowy katalog zadań określa art. 2 i art. 30 ustawy o Służbie Celnej na podstawie, których służba ta zobowiązana jest do:

1. kontroli przywozu i wywozu towarów na wspólnotowy obszar celny w świetle przestrzegania przepisów prawa celnego w szczególności do nadawania towarom przeznaczenia celnego (np.: dopuszczenia do obrotu, tranzytu lub wywozu, wprowadzenia na skład celny lub do wolnego obszaru celnego, uszlachetniania, przetwarzania, zniszczenia lub zrzeczenia się towaru)²⁹ oraz wymiaru i poboru należności celnych;

²⁸ Tamże, art. 14.

²⁹ Wspólnotowy Kodeks Celny, art. 4, pkt 15 –<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1992R2913:20070101:PL:PDF> (data odczytu 01.08.2013r.).

2. wymiaru i poboru podatku od towaru i usług wyłącznie z tytułu importu towarów (w pozostałych przypadkach wymiar i pobór podatku od towarów i usług należy do kompetencji Urzędów Skarbowych);
3. kontroli przestrzegania przepisów dotyczących podatku akcyzowego tj. produkcji, rozlewu, magazynowania, transportu, znaczenia, skażania i oznaczania tych wyrobów znakami akcyzy, wymiaru i poboru tego podatku, a także kontroli rodzaju paliwa w bakach pojazdów;
4. wykonywania zadań dotyczących urządzania i prowadzenia gier hazardowych, w tym również loterii fantowych i gry bingo fantowego, a w szczególności: udzielania zezwoleń i koncesji, rejestracji maszyn, zatwierdzania regulaminów, a także kontroli przestrzegania tych przepisów, wymiaru i poboru opłat oraz podatku od gier;
5. wymiaru, poboru i kontroli wpłat podatku od wydobycia niektórych kopalin (podatek jest pobierany od wyprodukowanego koncentratu miedzi i srebra lub zawartości miedzi i srebra w urobku)³⁰;
6. wymiaru, poboru i kontroli wpłat opłaty paliwowej (opłata paliwowa pobierana jest od wprowadzonych na rynek krajowy paliw silnikowych oraz gazów do napędu silników)³¹;
7. wykonywania zadań związanych z obrotem towarami objętymi Wspólną Polityką Rolną (sprawdzania i saldowania pozwoleń na obrót, sprawdzania i potwierdzania wniosków refundacyjnych, badania próbek towarów, wydawania pozwoleń na prowadzenie magazynów żywnościowych, uznawania miejsc odpraw i składowania towarów wywożonych z wnioskiem o refundację³² oraz kontroli: przystosowania zakładów produkcyjnych do rejestrowania i stosowania receptur zarejestrowanych we właściwej agencji płatniczej, stosowania tych receptur, działalności zakładów produkcyjnych i przetwórczych w zakresie prawidłowości deklaracji dotyczących surowców wykorzystywanych przy produkcji towarów wywożonych z wnioskiem o refundację prawidłowości wypłaty refundacji wywozowych przyznawanych w przypadku wywozu produktów rolnych do państw trzecich³³);

³⁰ Ustawa z dnia 2 marca 2012 r. o podatku od wydobycia niektórych kopalin (Dz. U. poz. 362), <http://www.finanse.mf.gov.pl/inne-podatki/podatek-od-wydobycia-niektorych-kopalin> (data odczytu 01.08.2013)

³¹ Ustawa z dnia 27 października 1994 r. o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym (Dz. U. z 2012 r. poz. 931 z późn. zm.), <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20042562571> (data odczytu 01.08.2013r.).

³² Ustawa z dnia 19 marca 2004 r. Prawo celne (Dz. U. z 2013 r. poz. 727), art. 96 ust. 1 pkt 1-7, <http://dziennikustaw.gov.pl/du/2013/727/D2013000072701.pdf> (data odczytu 01.08.2013r.).

³³ Ustawa o Służbie Celnej, op. cit., art. 30 ust. 3 pkt 3-6.

8. zwalczania przestępstw i wykroczeń skarbowych związanych z ww. zadaniami oraz ścigania ich sprawców;
9. prowadzenia wspólnotowych statystyk obrotu towarowego INTRASTAT i EXTRASTAT (osobą zobowiązaną do przekazywania informacji w ramach systemu INTRASTAT jest podatnik VAT realizujący wymianę towarową z krajami Unii Europejskiej, jeśli wartość realizowanego przez niego przywozu lub wywozu przekracza próg statystyczny – w 2013 r.-1.100.000 zł. System EXTRASTAT działa w oparciu o zgłoszenia celne importu i eksportu na jednolitym dokumencie SAD)³⁴;
10. zwalczania przestępstw i wykroczeń związanych z naruszeniem przepisów dotyczących pozaekonomicznych ograniczeń i zakazów obrotu towarowego z zagranicą (pozaekonomiczne zakazy i ograniczenia obrotu nie są związane z uszczupleniem należności publicznych, ustanawiane są ze względu na bezpieczeństwo i porządek publiczny lub bezpieczeństwo międzynarodowe, przykładowo dotyczą takich towarów jak: odpady, substancje chemiczne, materiały jądrowe i promieniotwórcze, narkotyki, broń i materiały wybuchowe)³⁵;
11. „rozpoznawania, wykrywania, zapobiegania i zwalczania przestępstw i wykroczeń przeciwko:
 - a) zdrowiu, określonych w art. 55, 57, 61 i 66 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485, z późn. zm.),
 - b) dobrom kultury, określonych w art. 109 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm.) i w art. 53 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 673, z późn. zm.),
 - c) prawom własności intelektualnej, określonych w art. 116–118 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631, z późn. zm.) i art. 305 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117, z późn. zm.),
 - d) przyrodzie, określonych w art. 127 pkt 2 lit. e w zakresie określonym w art. 51 ust. 1 pkt 6 i art. 52 ust. 1 pkt 10, oraz określonych w art. 128 i 131 pkt 10 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 i Nr 157, poz. 1241),

³⁴ http://www.stat.gov.pl/gus/5840_584_PLK_HTML.htm (data odczytu 01.08.2013r.).

³⁵ Ustawa o Służbie Celnej op. cit., art. 2 ust. 1 pkt 4.

- e) środowisku, określonych w art. 183 § 2, 4, 5 i 6, w przypadku czynów, o których mowa w art. 183 § 2, 4 i 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.), oraz przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, określonych w art. 244 Kodeksu karnego, w zakresie niestosowania się do zakazu wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych,
- f) ograniczeniom obrotu towarami i technologiami o znaczeniu strategicznym, określonym w art. 33 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. o obrocie z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa (Dz. U. z 2004 r. Nr 229, poz. 2315, z 2009 r. Nr 18, poz. 97 oraz z 2012 r. poz. 707)

oraz ścigania ich sprawców, jeżeli zostały ujawnione przez Służbę Celną”³⁶;

- 12. kontroli przepisów dotyczących transportu drogowego, w szczególności zezwoleń transportowych, czasu pracy kierowców, przewozu towarów niebezpiecznych oraz przepisów ruchu drogowego – na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

Do zadań Służby Celnej należy również wykonywanie wielu innych czynności niewymienionych w ustawie, a wskazanych w przepisach odrębnych. Do takich czynności należy m.in. przeprowadzanie w myśl przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe kontroli dewizowa w zakresie przewozu przez granicę Polski wartości dewizowych lub krajowych środków płatniczych.³⁷ Realizują powyższe zadania Służba Celną zobowiązana jest do współpracy z Krajowym Centrum Informacji Kryminalnej, organami celnymi innych państw i organizacjami międzynarodowymi³⁸.

Zadanie nałożone na Służbę Celną wiąże się ściśle z funkcją nowoczesnego państwa, które zobowiązane jest do ochrony swoich obywateli, ale także do wszelkiej działalności zmierzającej do podniesienia komfortu życia i stwarzania warunków rozwoju społeczeństwa. Dlatego Służba Celną swoimi działaniami nie powinna blokować rozwoju przedsiębiorczości i innych inicjatyw społecznych, a wręcz przeciwnie powinna dążyć do liberalizacji przepisów i stwarzania warunków rozwoju uczciwej, legalnej działalności gospodarczej przez promocje międzynarodowego handlu, oraz współpracę z organami celnymi innych państw w celu eliminacji trudności i uciążliwych procedur, zwłaszcza wielokrotnego wykonywania

³⁶ Tamże, art. 2 ust. 1 pkt 6.

³⁷ <http://www.katowice.ic.gov.pl/prawo/podrozni/wartoscidewizowe.pdf>, (data odczytu 01.08.2013r.).

³⁸ Ustawa o Służbie Celnej, op. cit., art. 2 ust. 1 pkt 11-12.

tych samych czynności. Współpraca międzynarodowa służb celnych w warunkach postępującej globalizacji powinna również przyczyniać się do rozwoju innych, rozwijających się państw zwłaszcza krajów tzw. trzeciego świata³⁹.

2.4. Zasady kontroli w postępowaniu celnym i podatkowym

Zgodnie z art. 2 ust. 4 ustawy o Służbie celnej kontrole oraz postępowania celne, podatkowe i audytowe przeprowadzane przez funkcjonariuszy celnych prowadzi się w oparciu o przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2012 r. poz. 749, z późn. zm.), co potwierdza art. 2 § 1. tejsze ustawy, stanowiący m.in., że przepisy ustawy stosuje się do podatków, opłat oraz niepodatkowych należności budżetu państwa, do których ustalania uprawnione są organy podatkowe oraz w sprawach z zakresu prawa podatkowego należących do właściwości organów podatkowych⁴⁰. W przypadku ujawnienia w trakcie kontroli nieprawidłowości stanowiących przestępstwo lub wykroczenie albo przestępstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe dalsze czynności prowadzone są w trybie przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.), ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2013 r. poz. 186), lub ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2008 r. Nr 133, poz. 848, z późn. zm.). Organy celne mogą, o ile jest to nie zbędne do kontroli i prowadzonych postępowań zbierać i przetwarzać informacje mające charakter danych osobowych, chronionych przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926, z późn. zm.), także bez wiedzy i zgody osoby, której dane dotyczą, ale zgodnie z pozostałymi przepisami ustawy, szczególnie dotyczącymi ich ochrony i zabezpieczeń⁴¹. Kontrolę w miejscach należących do kontrolowanego przeprowadza się po dostarczeniu pisemnego upoważnienia do kontroli i okazaniu legitymacji służbowej. W przypadku niemożności dostarczenia upoważnienia bez winy organu celnego, upoważnienie dołącza się do akt sprawy i uznaje się za doręczone. Kontrolę przeprowadzaną na wniosek albo spowodowaną nagłym, nie przewidzianym zdarzeniem, gdy zwłoka byłaby niewskazana, a także kontrolę bazarów i targowisk oraz środków transportu przeprowadza się na podstawie

³⁹ K. Raczkowski, Zarządzanie wiedzą w administracji celnej, Difin, Warszawa 2010r., s.102.

⁴⁰ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2012 r. poz. 749, z późn. zm.), <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19971370926> (data odczytu 01.08.2013r.).

⁴¹ Ustawa o Służbie Celnej, op. cit., art. 7 ust. 1.

legitymacji służbowej i imiennego upoważnienia. Kontrolę w urzędzie lub oddziale celnym przeprowadza umundurowany funkcjonariusz w widocznym znaku identyfikacyjnym⁴².

Rysunek 7. Wzór legitymacji służbowej funkcjonariusza celnego, (Źródło: Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 listopada 2009 r. w sprawie wzoru legitymacji służbowej funkcjonariusza celnego (Dz. U. Nr 210, poz. 1616), <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20092101616&min=1>, (data odczytu 05.08.2013r.)

Kontrola wykonywana przez Służbę Celną może mieć charakter doraźny lub losowy, może być uzależniona od obowiązku jej przeprowadzenia w danym czasie lub sytuacji, jeśli jest planowana związana jest z analizą ryzyka występowania danego zagrożenia. W strukturach Służby Celnej istnieją specjalistyczne komórki zajmujące się zbieraniem informacji o nieprawidłowościach oraz o bieżącej sytuacji na rynkach mogących je stwarzać. Informacje te są analizowane i na tej podstawie określone są obszary wrażliwe oraz prawdopodobieństwo występowania naruszeń prawa. Wrażliwe obszary w sposób bardzo ogólny, ale dający Ministrowi Finansów możliwość uczesgółowienia, określa też ustawa o Służbie Celnej w art. 30 ust 6, art. 50 i art. 51, wprowadzając możliwość stałej kontroli w pomieszczeniach podmiotów zajmujących się działalnością gospodarczą związaną z urządzaniem i prowadzeniem gier hazardowych lub produkcją, skażaniem, magazynowaniem, transportowaniem czy zużywaniem wyrobów akcyzowych zwłaszcza podlegających obowiązkowi oznaczania znakami akcyzy lub innych mających szczególne znaczenie dla budżetu państwa⁴³. Minister Finansów rozporządzeniem z dnia 7 maja 2010 r. w sprawie kontroli niektórych wyrobów akcyzowych objął stałym nadzorem podmioty wytwarzające, oczyszczające lub odwadniające alkohol etylowy oraz pozostawił w gestii naczelników urzędów celnych możliwość objęcia stałym nadzorem podmioty przerabiające lub zużywające rocznie ponad 20 000 litrów 100% alkoholu etylowego, podmioty obracające

⁴² Tamże, art. 36 ust. 1, - ust. 5.

⁴³ Tamże, art. 3 i art. 30 ust. 6.

niektórymi olejami ropy naftowej przed uiszczeniem podatku akcyzowego oraz obracające niektórymi gazami⁴⁴.

Kontrole przeprowadza się według właściwości miejscowej i rzeczowej organów SC. Funkcjonariusze w trakcie kontroli mają prawo wglądu do wszystkich pomieszczeń i dokumentów będących w dyspozycji kontrolowanego podmiotu, mogą legitymować przesłuchiwać i przeszukiwać osoby, badać próbki towarów, powoływać biegłych i zabezpieczać zebrane dowody. W odpowiednich przypadkach mogą żądać powtórzenia czynności produkcyjnych mających wpływ na podstawy lub kwoty należności celno-podatkowych, a także w przypadku kontroli gier hazardowych sprawdzać zachowanie urządzeń do gry przeprowadzając grę eksperymentalną. Funkcjonariusze w trakcie kontroli nie podlegają rewizji oraz nie są zobowiązani do uzyskania przepustek wymaganych w regulaminach funkcjonowania kontrolowanych podmiotów, ponadto mają prawo wydawania poleceń w celu osiągnięcia określonego zachowania osób mający związek z kontrolą. Osoby kontrolowane są zobowiązane do udostępniania pomieszczeń i dokumentów, wykonywania czynności zleconych przez funkcjonariusza w granicach prawa i w związku z kontrolą, w szczególności do udzielania niezbędnej dla kontroli pomocy technicznej i składania wyjaśnień. Osoba władająca towarem ma obowiązek na swój koszt wykonać czynności rozładunku i po kontroli załadunku towaru⁴⁵. Specjalne obowiązki związane m.in. ze zgłaszaniem rozpoczęcia lub wznowienia działalności i zdarzeń nadzwyczajnych jak awarie i kradzieże, raportowaniem, dostarczaniem sprzętu i odczynników chemicznych na potrzeby kontroli, posiadania odpowiedniej ilości pomieszczeń spoczywają na osobach produkujących, przerabiających, konfekcjonujących i przygotowujących do sprzedaży wyroby akcyzowe oraz prowadzące działalność w zakresie urządzania gier hazardowych. Podmioty te są również odpowiedzialne za stan posiadanych urządzeń i pomieszczeń, jeżeli te muszą znajdować się w określonym przepisami stanie⁴⁶. W tym miejscu warto zaznaczyć, że Ustawa o grach hazardowych dotyczy również małych loterii fantowych i gry bingo fantowego dla urządzania, których w ustawie przyjęto pewne uproszczenie pod warunkiem m.in., że wartość puli wygranych nie przekracza w 2013 r. kwoty 3665,68 zł, a całość dochodu przeznaczona jest na cele społeczne⁴⁷.

⁴⁴ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 maja 2010 r. w sprawie kontroli niektórych wyrobów akcyzowych, <http://isap.sejm.gov.pl/RelatedServlet?id=WDU20091681323&type=9&isNew=true> (data odczytu 01.08.2013r.)

⁴⁵ Ustawa o Służbie Celnej, op. cit., art. 30 i art. 32.

⁴⁶ Tamże, art. 34.

⁴⁷ <http://www.mf.gov.pl/documents/766655/927911/zasady-urzadzania+zmiany+kwoty+bazowej+w+loteriach+fantowych%26MIN-RRF.pdf> (data odczytu 01.08.2013r.).

Kontrole w zakresie transportu i przemieszczania towarów jednocześnie w zakresie dotyczącym przepisów prawa celnego i akcyzy oraz towarów podlegających ograniczeniom pozaekonomicznym mogą być dokonywane w każdym czasie i miejscu na terenie Polski, a także zagranicą, jeżeli przepisy umów międzynarodowych na to zezwalają. W tym celu funkcjonariusze celni mają prawo zatrzymywać pojazdy i inne środki transportu, a także kontrolować przesyłki pocztowe i kurierskie. Po zatrzymaniu pojazdu celnicy mogą: sprawdzać dokumenty dotyczące pojazdu i przewożonego towaru, przeprowadzać rewizję towaru oraz bagażu znajdującego się w pojeździe, dokonywać kontroli dotyczącej transportu drogowego i przepisów ruchu drogowego, w tym mogą sprawdzać stan trzeźwości kierującego. Ponadto w celu zbadania czy do napędu pojazdów nie jest użyty olej opałowy, objęty mniejszą stawką akcyzy od oleju napędowego, funkcjonariusze mogą pobierać próbki i badać paliwo znajdujące się w bakach pojazdów. Pojazdy poruszające się po drogach publicznych mogą być zatrzymywane przez umundurowanego funkcjonariusza, znajdującego się obok oznakowanego pojazdu służbowego. Pozostałe pojazdy mogą być zatrzymywane przy udziale Straży Granicznej, Policji, Służby Ochrony Kolei lub odpowiednich służb lotniczych. Służba Celna dysponuje też służbowymi, oznakowanymi jednostkami pływającymi, których załogi mogą samodzielnie zatrzymywać i kontrolować statki i łodzie pływające po należących do terytorium Polski wodach śródlądowych i morskich. Kontrola ta odbywa się zgodnie z Prawem morskim i art. 47 ustawy o Służbie Celnej⁴⁸. W sprawie oznaczeń pojazdów SC obowiązują dwa rozporządzenia Ministra Finansów: z dnia 28 października 2009 r. w sprawie wzoru i sposobu oznakowania pojazdów służbowych Służby Celnej (Dz. U. 2009 nr 182 poz. 1419) i z dnia 5 listopada 2009 r. w sprawie sposobu oznakowania jednostek pływających Służby Celnej (Dz. U. Nr 194 poz. 1497)⁴⁹.

Specyficznym i wyjątkowym elementem kontroli celnej są zamknięcia celne. Zamknięcia celne nakładają funkcjonariusz celni w trakcie kontroli na towary, pomieszczenia i środki przewozowe głównie w celu zapewnienia nienaruszalności i tożsamości towarów, urządzeń, dokumentów i innych przedmiotów podlegających kontroli. Za nienaruszalność zamknięć celnych odpowiada osoba władająca towarem i ich właściciel w rygorze przepisów postępowania karnego, a niszczyć lub usuwać zamknięcia może tylko organ celny lub upoważniona przez niego osoba chyba, że ściągnięcie ich jest niezbędne dla ratowania zdrowia lub życia ludzkiego⁵⁰. Szczegółowo kwestie związane z zamknięciami celnymi

⁴⁸ Ustawa o Służbie Celnej, op. cit., art. 32 ust. 1 pkt 16, art. 39 ust. 1, art. 46 - art. 48.

⁴⁹ <http://isap.sejm.gov.pl/RelatedServlet?id=WDU20091681323&type=9&isNew=true> (data odczytu 1.8.2013r.).

⁵⁰ Ustawa o Służbie Celnej, op. cit., art. 42.

Minister Finansów uregulował w rozporządzeniu z dnia 23 listopada 2009 r. w sprawie zamknięć urzędowych (Dz. U. Nr 202 poz. 1563). W obecnym stanie prawnym oprócz wskazanych w ww. rozporządzeniu zaufanych podmiotów, prawo ściągania zamknięć celnych posiadają tylko pracownicy Urzędów Kontroli Skarbowej⁵¹.

W przypadku transportu towarów z grupy podwyższonego ryzyka lub towarów w procedurze zawieszonych płatności, obciążonych dużymi kwotami należności celno-podatkowych, jeżeli zachodzi obawa, że towary nie zostaną dostarczone do określonego miejsca, organ celny ma prawo zarządzania konwoju. Konwój może być wykonywany przez odrębne jednostki, w tym prywatne agencje ochrony mienia i osób pod dozorem funkcjonariusza SC i na koszt osób władających towarem. W sytuacji np. konieczności przeładunku może być zarządzane strzeżenie tych towarów⁵².

Pozostałe szczegóły dotyczące zasad kontroli celnych opisują przepisy 3 rozdziału (Kontrola wykonywana przez Służbę Celną) ustawy o Służbie celnej oraz przepisy rozporządzeń wydanych na ich podstawie. Rozdział 4 ustawy opisuje odrębny rodzaj postępowań: postępowanie audytowe i urzędowe sprawdzenie. Postępowanie audytowe prowadzi się w przypadkach konieczności ustalenia „czy podmiot występujący z wnioskiem o wydanie pozwolenia, świadectwa, zezwolenia lub innej decyzji spełnia warunki lub kryteria wymagane do jego wydania”⁵³. Urzędowe sprawdzenie ma na celu stwierdzenie czy podmiot rozpoczynający działalność gospodarczą spełnia wszystkie warunki wymagane przepisami, w szczególności czy warunki i posiadane środki zapewniają sprawną i skuteczną kontrolę. Urzędowe sprawdzenie przeprowadza się w przypadku działalności związanej z produkcją i obrotem wyrobami akcyzowymi, grammi hazardowymi i wydobywaniem rudy miedzi⁵⁴.

Wymiernym efektem działalności Służby Celnej są kwoty pobranych przez jej organy należności celno-podatkowych. W 2012 r. organy Służby Celnej pobrały łącznie 94 312 000 tys. zł.⁵⁵, co stanowiło około 33% wpływów budżetu państwa zamkniętego kwotą 286 438 341 tys. zł⁵⁶.

⁵¹ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej (Dz. U. z 2011 r. Nr 41, poz. 214, z późn. zm.), <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20110410214> (data odczytu 11.08.2013r.).

⁵² Ustawa o Służbie Celnej, op. cit., art. 43 i art. 44.

⁵³ Tamże, art. 56.

⁵⁴ Tamże, art. 64, art. 30 ust. 2 pkt 2-4, art. 33 ust. 1 i art. 34 ust. 1.

⁵⁵ Biuletyn Statystyczny, op. cit., s. 4.

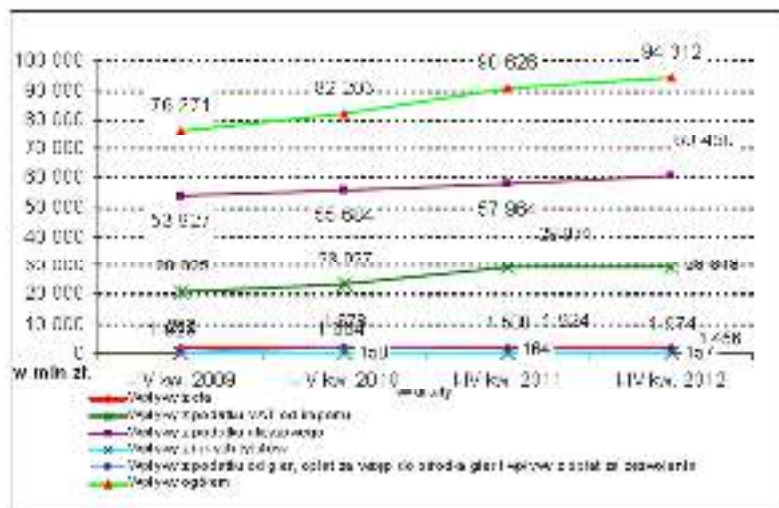
⁵⁶ Informacja o wpływach budżetowych, <http://www.finance.mf.gov.pl/documents/766655/1490421/2012+r.,> data odczytu: 01.08.2013r.)

Tabela 6. Wpływy z cła, podatków i innych tytułów za I-IV kwartał lat: 2009-2012 w mln zł. Wpływy z innych tytułów - obejmują m.in. wpływy z tytułu prowizji od pobranej opłaty drogowej, podatku od okazjonalnych przewozów autokarowych (VAT-BUS), grzywnien, mandatów i opłat za wydanie banderol.

Wyszczególnienie	I-IV kw. 2009	I-IV kw. 2010	I-IV kw. 2011	I-IV kw. 2012	Dynamika (5:4)*100 %
1	2	3	4	5	6
Wpływy z cła	1 628	1 664	1 924	1 974	103
Wpływy z podatku VAT od importu	20 325	23 027	29 074	28 848	99
Wpływy z podatku akcyzowego	53 927	55 604	57 964	60 450	104
Wpływy z tytułu podatku od wydobycia niektórych kopalin				1 427	
Wpływy z podatku od gier, opłat za wstęp do ośrodka gier i wpływy z opłat za zeswojenia	262	1 678	1 500	1 456	97
Wpływy z innych tytułów	129	150	164	157	95
Wpływy ogółem	76 271	82 203	90 626	94 312	104

Źródło: Biuletyn Statystyczny Służby Celnej, op. cit., s. 4.

Wpływy budżetowe z należności pobranych przez Służbę Celną wykazują od dłuższego czasu tendencje wzrostu, co ilustruje niżej zamieszczony wykres.

Rysunek 8. Dynamika wpływów budżetowych z tytułu należności pobranych przez organy Służby Celnej (Źródło: Biuletyn Statystyczny Służby Celnej op. cit., s. 5).

2.5 Szczególne uprawnienia Służby Celnej

Funkcjonariusze SC realizując zadania z zakresu zwalczania przestępczości mogą również wykonywać czynności wchodzące w zakres postępowania karnego i karnego-skarbowego. Czynności te omówiono w rozdziale 6 ustawy o Służbie Celnej, a w szczególności wymieniono możliwość zatrzymania osób, przeszukiwania osób, pomieszczeń i środków transportu oraz zatrzymywania towarów stanowiących przedmiot przestępstwa lub dowód w sprawie. Funkcjonariusze mogą stosować ww. środki tylko w sytuacjach ostatecznych, z poszanowaniem godności osobistej i w sposób niepowodujący

nadmiernych strat majątkowych osób, których dotyczą. Osoby zatrzymane w razie potrzeby muszą poddać się specjalistycznym badaniom lekarskim jak np. prześwietleniu RTG w przypadku uzasadnionych podejrzeń ukrycia w organizmie przemycanego towaru (np. połyku narkotyków). Szczegółowy tryb tego rodzaju badań określa Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 24 listopada 2009 r. w sprawie badań lekarskich osoby zatrzymanej przez funkcjonariusza celnego (Dz. U. Nr 210 poz. 1614)⁵⁷. Zatrzymywanie osób wiąże się nie tylko z sytuacją udziału osoby zatrzymanej w czynie ściganym z zakresu zadań Służby Celnej, ale dotyczy również osób, których dane umieszczono w Systemie Informacyjnym Schengen w celu podjęcia określonych wobec nich działań. Funkcjonariusze celni mogą też zatrzymywać osoby ujęte w tzw. pościgu transgranicznym, ale zgodnie z przepisami Konwencji Brukselskiej z dnia 18 grudnia 1997r. (Dz. U. z 2008r. Nr 6, poz. 31) osobę taką przekazują organom państwa, na którego terenie dokonano zatrzymania⁵⁸.

Organy celne są upoważnione do korzystania z baz danych innych instytucji państwowych, a także z informacji uzyskanych przez te instytucję w wyniku działań operacyjno-rozpoznawczych oraz baz danych podmiotów wykonujących działalność w zakresie usług pocztowych i telekomunikacyjnych. Szczególnym uprawnieniem jest też możliwość uzyskiwania danych z systemów bankowych i biur maklerskich oraz możliwość zablokowania środków znajdujących się na kontach osób, wobec których prowadzone są postępowania karne i karne skarbowe. W przypadkach wykrycia wykroczeń skarbowych, w zakresie określonym Kodeksem karnym skarbowym funkcjonariusze SC mogą zakończyć postępowanie karne wymierzeniem grzywny w formie mandatu karnego⁵⁹.

Art. 75a ustawy o Służbie Celnej wskazał Ministra Finansów, jako organ celny upoważniony do prowadzenia ewidencji „osób, wobec których orzeczono środek karny zakazu wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych”⁶⁰.

Funkcjonariusze celni mają prawo użycia środków przymusu bezpośredniego w postaci i na zasadach określonych przepisami ustawy z dnia 24 maja 2013r o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. poz. 628). Wspecjalizowane wydziały do zwalczania przestępczości mają dodatkowo prawo użycia broni oraz prawo do obserwacji niejawnych⁶¹.

⁵⁷ <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20092101614&min=1> (data odczytu: 10.08.2013r.).

⁵⁸ Ustawa o Służbie Celnej, op. cit., art. 72 ust. 1 pkt 2-3.

⁵⁹ Tamże, art. 74, art. 75, art. 75c – art. 75e.

⁶⁰ Tamże, art. 75a.

⁶¹ Tamże, art. 66 i art. 75b.

Rozdział 3. Bezpieczeństwo społeczno-gospodarcze – zagrożenia w kontekście działalności Służby Celnej

3. 1. Wydział Zwalczania Przestępczości

1 maja 2004 r., z chwilą wejścia Polski do Unii Europejskiej zniknęły granice pomiędzy krajami członkowskimi, a polski obszar celny stał się częścią jednolitego obszaru celnego Wspólnoty. Zniesiona z granic wewnętrznych kontrola została przeniesiona w głąb kraju, a do wykonywania jej, w ramach izb celnych powołano wydziały zwalczania przestępczości.

Najwyżej położoną w hierarchii struktur Służby Celnej komórką pionu zwalczania przestępczości jest Wydział Zwalczania Przestępczości (WZP) funkcjonujący w Departamencie Kontroli Celno-Akcyzowej i Kontroli Gier Ministerstwa Finansów. Do zadań tego wydziału, należy szeroko rozumiany nadzór nad zwalczaniem przestępczości w izbach celnych, opracowywanie standardów i procedur działania, współpraca z instytucjami krajowymi i zagranicznymi w celu skuteczniejszego działania, a w szczególności z Centrum Antyterrorystycznym w celu rozpoznawania i zapobiegania zagrożeniom terroryzmu. Jednostka ta nadzoruje wykorzystanie informacji z systemów informatycznych innych służb i instytucji jak np. CEPiK, PESEL czy KCIK jest odpowiedzialna za działanie Centralnego Rejestru Operacyjnego Służby Celnej CeRO oraz za monitoring zakupów sprzętu do kontroli. W tym samym departamencie funkcjonuje też jako odrębny wydział Centrum Koordynacji Działań Służby Celnej, który jest łącznikiem pomiędzy MF, a WZP na poziomie izb celnych oraz koordynatorem działań poszczególnych izb na poziomie krajowym. W wydziale tym funkcjonuje krajowy telefon interwencyjny SC stanowiący bezpłatną infolinię Nr 800-060-000⁶².

Podstawową jednostką pionu zwalczania przestępczości jest izbowy Wydział Zwalczania Przestępczości. W skład tego wydziału wchodzi komórki tworzące referaty, jednoosobowe lub wieloosobowe stanowiska: grupy mobilne (GM), graniczne komórki zwalczania przestępczości, komórki obserwacji, służba koordynacyjna, stanowiska taktyczno-operacyjne, do spraw technik interwencji, do spraw uzbrojenia z magazynem broni oraz sekretariat. Kierownikiem izbowych WZP jest naczelnik wydziału, podczas jego nieobecności tymczasowo rolę kierowniczą sprawuje służba koordynacyjna, do których zadań należy: koordynacja działań grup mobilnych, przekazywanie istotnych dla ich działań informacji pozyskanych z innych izb lub niezależnych źródeł jak telefon

⁶² M. Kapusta, Organizacja pionu zwalczanie przestępczości, „Wiadomości celne”, 2013r., Nr 1-2, s.56-57.

interwencyjny czy Policja. Służba koordynacyjna dysponuje w nagłych potrzebach dostępnymi siłami i środkami, dokonuje sprawdzeń danych w systemach informatycznych na potrzeby grup mobilnych pracującymi w terenie, utrzymuje z nimi stałą łączność i w razie potrzeby organizuje wsparcie lub inicjuje działania innych służb⁶³.

Grupy mobilne i graniczne komórki zwalczania przestępczości są podstawowymi jednostkami kontrolnymi Wydziałów Zwalczania Przestępczości. Różnicuje je tylko obszar działania: grupy mobilne działają wewnątrz kraju, a graniczne komórki kontroli w obrębie przejść granicznych UE obejmujących oprócz rozlokowanych na zewnętrznych granicach państw ościennych UE drogowych, kolejowych i morskich przejść granicznych, także międzynarodowe porty lotnicze wewnątrz kraju. Ilość grup mobilnych i granicznych referatów kontrolnych oraz ich stan osobowy zależne są od decyzji dyrektora izby celnej, który podejmując decyzję w tej kwestii powinien kierować się wielkością terenu podległego izbie oraz gęstością głównych szlaków komunikacyjnych. Dla przykładu w IC Kraków obsługującej teren całego województwa małopolskiego, zgodnie ze statutem tej izby obowiązującym w sierpniu 2013r, istnieją w chwili obecnej dwie grupy mobilne: I GM w Krakowie, obsługująca również teren przejścia granicznego na międzynarodowym lotnisku w Balicach (do 1.07.2013r. na terenie lotniska istniał odrębny, graniczny referat zwalczania przestępczości) oraz II GM w Nowym Sączu. Zalecanym modelem GM jest model 16 funkcjonariuszy pracujących w systemie całodobowym, tworzących 4 zmiany składające się z 2 dwuosobowych zespołów kontrolnych + kierownik grupy oraz dodatkowo przewodnicy psów służbowych i funkcjonariusze obsługujący urządzenia specjalistyczne jak np. samojezdne systemy skanowania rentgenowskiego. Funkcjonariusze grup mobilnych wykonują wszystkie czynności kontrolne w zakresie zwalczania przestępczości związanej z zadaniami Służby Celnej. Ujawniając czyn prawem zabroniony wykonują niezbędne czynności procesowe jak m.in. zabezpieczenie śladów, zabezpieczenie dowodów i zatrzymanie sprawców, sporządzają niezbędną dokumentację i przekazują sprawę do referatów dochodzeniowo-śledczych izb lub urzędów celnych, które prowadzą dalsze postępowanie. Grupy mobilne dysponują oznakowanymi samochodami i łodziami służbowymi i mogą zatrzymywać wszelkie środki transportu w ruchu. Chociaż przepisy ustawy o Służbie Celnej w sposób ogólny dają szczególne uprawnienia, omówione w podrozdziale 2.5., wszystkim funkcjonariuszom celnym, w praktyce tylko funkcjonariusze

⁶³ Tamże, s. 57-58.

GM posiadają dodatkowe szkolenia i dysponują środkami przymusu bezpośredniego oraz dokonują przeszukań pomieszczeń i zatrzymań osób⁶⁴.

Dwa uprawnienia mocą przepisów ustawy przysługują tylko funkcjonariuszom WZP. Art. 66 ust. 3 zezwala na użycie i wykorzystanie broni palnej „funkcjonariuszom zatrudnionym w wyodrębnionych komórkach organizacyjnych Służby Celnej” w trakcie czynności związanych ze zwalczaniem przestępczości. Art. 66 ust. 5⁶⁵, w sprawie zasad użycia broni odsyła do przepisów ustawy z dnia 24 maja 2013r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. poz. 628) i tak funkcjonariusze celni mogą używać broni palnej w większości przypadków omówionych w art. 45 ustawy z wyjątkiem sytuacji związanych z ujęciem sprawców przestępstw, udaremieniem ucieczki, pościgiem za osobami nie stwarzającymi zagrożenia życia lub zdrowia osób oraz w sytuacji konieczności neutralizacji przedmiotów⁶⁶.

Drugim uprawnieniem, które mogą wykorzystywać tylko funkcjonariusze WZP są czynności niejawnnej obserwacji i rejestrowania obrazu w miejscach publicznych w celu ustalenia sprawców lub uzyskania dowodów popełnienia czynów zabronionych. Materiały uzyskane w toku tych czynności mogą być wykorzystywane w toczących się postępowaniach również przez inne uprawnione na mocy odrębnych przepisów służby w przeciwnym razie muszą być zniszczone za protokołem. Informacje te muszą być należycie chronione przed dostępem osób nieuprawnionych. Czynności niejawnnych obserwacji wykonują funkcjonariusze wyodrębnionych w WZP komórek obserwacji⁶⁷.

Zgodnie z konstrukcją art. 2 ustawy o Służbie Celnej zwalczanie przestępczości obejmuje dwa główne obszary: określone w Kodeksie karnym skarbowym, przestępstwa i wykroczenia skarbowe, związane z należnościami budżetu państwa, a w tym przypadku przestępstwa celno-podatkowe oraz określone w przepisach odrębnych przestępstwa związane z pozaekonomicznymi zakazami i ograniczeniami obrotu. W obszarach tych wyróżniono podobszary związane z konkretną należnościami, rodzajem towarów czy rodzajem chronionej wartości.

⁶⁴ Tamże, s. 58

⁶⁵ Ustawa o Służbie Celnej, op. cit., art. 66 ust.3 i ust.5.

⁶⁶ Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. poz. 628), <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000628> (data odczytu: 12.08.2013r.)

⁶⁷ Ustawa o Służbie Celnej, op. cit., art. 75b.

3. 2. Bezpieczeństwo finansów państwa – obszary zagrożenia

3.2.1. Informacje ogólne

Przestępczość skarbowa stanowi priorytet w działaniach pionu zwalczania przestępczości Służby Celnej, nie tylko ze względu na oczywiste straty budżetu państwa, ale także z powodu wysokich dochodów osiąganych z tego procederu przez coraz lepiej zorganizowane grupy przestępcze. Pieniądze uzyskane w ten sposób rozwijają inne dziedziny przestępczości, chociażby przez możliwość zakupu nowoczesnego sprzętu. Taki stan rzeczy utrwała też poczucie bezkarności przestępców i jest zachętą dla młodych ludzi do wejścia na ścieżkę łatwych pieniędzy uzyskanych z oszustw podatkowo-celnych.

Wśród należności stanowiących dochód skarbu państwa pobranych i przekazanych do budżetu przez Służbę Celną w łącznej kwocie 94, 312 mld zł, największą wartość ok. 64%, stanowi podatek akcyzowy, przekazany w łącznej kwocie 60, 450 mld zł⁶⁸. Podatek ten jest pobierany od towarów wymienionych w załączniku Nr 1 do ustawy o podatku akcyzowym⁶⁹ w czterech podstawowych grupach: wyroby energetyczne (benzyny, oleje ropy naftowej, węgiel), energia elektryczna, wyroby tytoniowe, wyroby alkoholowe i pozostałe jak np. samochody osobowe. Udział poszczególnych towarów w dochodach z podatku akcyzowego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Dochody z podatku akcyzowego w latach 2010 – 2012, w mln zł.

Wyszczególnienie	2010			2011			2012			Dynamika 2012/2011
	ustawa budżetowa	wykonanie w I-IV kwartale		ustawa budżetowa	wykonanie w I-IV kwartale		ustawa budżetowa	wykonanie w I-IV kwartale		
			W %			W %			W %	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
- ogółem	50 000,0	35 661,3	104,2	36 700,0	37 903,7	98,7	62 000,0	60 448,9	96,6	104,23%
- od piva	3 445,3	3 298,3	104,8	3 403,0	3 422,4	100,6	3 457,6	3 579,5	103,2	104,59%
- od wyc. tytoniowych	15 131,3	17 436,3	115,2	17 510,0	18 264,2	104,3	18 629,4	18 578,7	99,7	101,72%
- od samochodów	1 873,1	1 337,0	82,9	1 361,0	1 253,7	92,1	1 321,7	1 301,0	97,7	103,77%
- od wyc. spirytusowych	8 873,8	8 500,2	98,3	8 804,0	8 445,1	97,8	8 791,0	8 812,4	97,4	102,60%
- od paliw silnikowych	22 218,3	22 875,4	103,1	25 289,0	24 166,6	95,5	27 470,3	26 126,9	95,1	108,16%
- od wina	417,1	444,0	108,8	405,0	420,9	105,9	425,7	391,0	92,0	91,35%
- od gazu LPG	1 055,6	1 098,7	103,0	1 173,0	1 020,6	87,9	1 111,0	1 005,4	90,5	90,22%
- od energii elektr.	2 411,0	2 319,4	98,2	2 397,0	2 440,7	101,0	2 855,0	2 349,0	90,4	96,24%
- od olejów smarowych	105,5	175,5	168,4	178,0	172,4	98,0	194,5	154,3	93,8	89,50%
- od oleju opałowego	357,4	398,6	111,5	362,0	355,7	93,1	390,0	271,8	69,8	76,36%
- od wyrobów węglowych							143,0	81,8	57,2	
- od pozostałych towarów		1,7			0,4			-2,5		

Źródło: Biuletyn Statystyczny Służby Celnej, op. cit., s. 9.

⁶⁸ Patrz: tabela 6.

⁶⁹ Ustawa z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (Dz. U. z 2011r. Nr 108, poz. 626 z późn. zm.), art. 2, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20111080626> (data odczytu:11.08.2013r.)

Podatek akcyzowy stanowił też największą pozycję – 365 556 795 zł z wartości uszczupień celno-podatkowych zajętych przez Służbę Celną w 2012r. towarów w łącznej kwocie 638 565 492 zł, a trzeba podkreślić, że towary te są też objęte cłem i podatkiem VAT.

Tabela 8. Wartość zajętych towarów i środków płatniczych w podziale na izby celne w 2012r.

Izba Celna	Wartość szacunkowa zajętych środków płatniczych	Wartość szacunkowa zajętych towarów	Wartość szacunkowa zajętych towarów i środków płatniczych	Wycieczna wyszczególnienie wartości uszczupień w zakresie:			
				akcyzowy	podatku akcyzowego	podatku VAT	razem
Dział Podlaska	93 301	6 419 316	6 512 617	3 202 730	89 667 494	22 338 148	115 208 362
Białystok	15 941	5 890 971	5 906 912	2 533 160	91 659 718	18 063 473	112 456 351
Gdynia		1 908 244	1 908 244	124 991	31 468 305	888 179	32 481 475
Katowice	8 967	4 388 383	4 397 350	124 074	14 502 933	974 714	15 601 721
Kielce		3 083 281	3 083 281	22 162	1 556 876	180 973	1 760 011
Kraków	780	2 592 653	2 593 433	49 569	4 636 141	341 058	5 026 768
Łódź	3 340	2 166 228	2 169 568	79 499	18 021 164	472 101	18 572 764
Ciżżyn	36 353	1 881 868	1 918 221	808 965	22 880 959	5 714 341	29 404 125
Opole		1 008 071	1 008 071	11 379	991 971	54 344	1 057 494
Poznań	2 166	1 552 263	1 554 429	134 941	13 946 231	976 604	15 057 826
Przemysł	630 938	3 687 315	4 328 253	789 483	20 350 478	5 191 664	26 311 624
Rzepin		8 625 590	8 625 590	661 090	28 576 348	4 626 175	33 863 613
Szczecin		1 681 918	1 681 918	64 286	3 802 044	367 009	4 233 340
Toruń		367 205	367 205	130 623	5 543 926	646 018	6 320 567
Warszawa	11 735	3 481 283	3 493 018	458 444	12 054 951	2 909 211	15 422 606
Wrocław		3 798 795	3 798 795	38 801	5 717 454	30 660	5 786 915
Ogółem	803 518	52 543 380	53 346 899	9 234 225	365 556 795	63 774 472	438 565 492

Źródło: Biuletyn Statystyczny Służby Celnej, op. cit., s. 116.

Kierując się tymi danymi w założeniach Strategicznego Planu Kontroli Służby Celnej w roku 2013 za priorytetowe z 48 obszarów kontroli uznano działanie w obszarach dotyczących: papierosów, tytoniu do palenia, cygar i cygaretek, benzyn, olejów napędowych i smarowych, oleju opałowego, gier na automatach, w Internecie i w karty oraz samochodów osobowych⁷⁰.

3.2.2. Paliwa i oleje opałowe

Największą część podatku akcyzowego, bo aż 46%, stanowi akcyza od paliw płynnych, która w 2012r. została pobrana w łącznej kwocie 26 126, 9 mln zł.⁷¹, co razem z należną od paliw opłatą paliwową stawia ten rodzaj towarów w ścisłej czołówce priorytetów działań kontrolnych SC. Przepięstwa paliwowe wiążą się najczęściej z oszustwami w dokumentacji i dotyczą obrotu wewnątrzspółnotowego. Część produktów otrzymywanych

⁷⁰ Strategiczny Plan Kontroli, założenia do opracowania planów kontroli na 2013 r., s. 3, [http://www.mf.gov.pl/sluzba-celna/dzialalnosc/dokumenty-strategiczne/\(data odczytu: 27.07.2013r.\)](http://www.mf.gov.pl/sluzba-celna/dzialalnosc/dokumenty-strategiczne/(data%20odczytu:27.07.2013r.)).

⁷¹ Patrz: tabela 6.

z rafinacji ropy naftowej, z założenia przeznaczonych do innych celów niż do napędu silników pojazdów, nie jest objęta podatkiem akcyzowym we wszystkich krajach UE, dotyczy to w szczególności niektórych olejów smarowych i olejów bazowych, część jest zwolniona z podatku ze względu na wykorzystanie ich w produkcji wyrobów nie akcyzowych. Wykorzystując mechanizmy wielokrotnej sprzedaży, fikcyjnych umów, fałszywych oświadczeń lub niepełnego bilansowania rozchodów uzyskuje się nienależne zwolnienie w całości lub części podatku akcyzowego. Tego typu przestępstwa wykrywane są w wyniku bardzo żmudnej kontroli dokumentacji lub w wyniku kontroli drogowej cystern. Symptodem do kontroli może być także badanie jakości takiego paliwa⁷². Nieprawidłowościami innego rodzaju, zdecydowanie mniejszymi, ale za to częściej popełnianymi jest przemyt paliwa. Zdecydowanie tańsze paliwo jest przywożone zza wschodniej granicy w bakach pojazdów. Przepisy zwalniają przywóz takiego paliwa z opłat celno-podatkowych pod warunkiem okazjonalności. Mieszkańcy przygranicznych terenów przejeżdżają przez granicę z pełnymi bakami, a następnie na terenie Polski wyciągają je z baków i sprzedają. Zyski z jednorazowego wyjazdu sięgają kilkuset zł, w zależności od wielkości i rodzaju pojazdu. Tego typu przestępstwa wykrywane są w wyniku bardzo żmudnej kontroli dokumentacji, kontroli drogowej cystern i w przypadku przemytu kontroli granicznej. Symptodem do kontroli mogą być informacje dotyczące złej jakości paliwa. W 2012 r. przeprowadzono ponad 20 000 kontroli w tym obszarze, z czego 2 597z wynikiem pozytywnym⁷³. W wyniku działań kontrolnych zajęto towary o wartości 5,7 mln złotych, a uszczuplenia finansowe skarbu państwa oszacowano na kwotę 83,4 mln zł⁷⁴.

Przykładowe ujawnienie: funkcjonariusze nowosądeckiej grupy mobilnej, podczas działań kontrolnych zauważyli nieoznakowaną cysternę, z której przepompowywano towar do zbiorników jednej ze stacji paliw na terenie Nowego Sącza. Kontrola dokumentów dotyczących towaru, jakie posiadał kierowca, wykazała, że w cysternie powinien znajdować się olej smarowy, przewożony przez Polskę w tranzycie z Niemiec do Czech. Olej ten nie był przeznaczony do napędu pojazdów i z tego powodu został zwolniony z akcyzy na terenie Niemiec. W efekcie kontroli, do dalszego postępowania zatrzymano 29 tys. litrów oleju smarowego oraz przewożącą go cysternę.⁷⁵

⁷² Strategiczny Plan Kontroli, op. cit., s. 7.

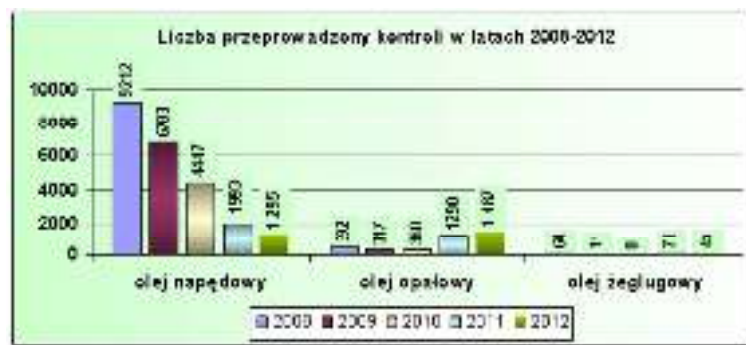
⁷³ C. Wrześniewski, Zwalczenie przestępczości akcyzowej – paliwa, „Wiadomości celne”, 2013r., Nr 1-2, s. 5.

⁷⁴ Strategiczny Plan Kontroli, op. cit., s. 7.

⁷⁵ <http://www.krakow.ic.gov.pl/index.php/aktualnosci/69-aktualnosci/905-olej-smarowy-zamiast-napdowego> (data odczytu: 14.08.2013r.)

Osobny, ale w dalszym ciągu związany z paliwami, obszar wysokiego ryzyka wystąpienia nieprawidłowości dotyczy oleju opałowego. Olej opałowy obłożony jest niższą stawką akcyzy od oleju napędowego pod warunkiem wykorzystania go do celów opałowych i złożenia oświadczenia o zamierzonym zużyciu. Wykorzystanie go do napędu pojazdów i maszyn powoduje uszczuplenia wpływów budżetowych. Żeby w prosty sposób odróżnić olej opałowy od napędowego, olej opałowy podlega obowiązkowi barwienia nieusuwalnym barwnikiem mającym specyficzny różowo-czerwony kolor. Działalność przestępcza polega na prowizorycznym, mającym tylko wizualny skutek odbarwieniu i sprzedaży oleju opałowego, jako napędowego. Przestępcy kupując olej opałowy dokumentują szereg fikcyjnych transakcji mających utrudnić kontrolę i tworzą fikcyjne oświadczenia końcowego zużycia towaru. Zdarzają się przypadki, że cały tabor firm przewozowych napędzany jest olejem opałowym nieodbarwionym, w takich wypadkach dokonuje się przeróbek fabrycznych baków pojazdów instalując w nich lub obok nich drugie zbiorniki, do których wlewany jest „opał”. Najskuteczniejszą metodę kontroli tego zjawiska stanowią wykonywane przez funkcjonariuszy grup mobilnych kontrole paliwa w bakach pojazdów samochodowych poruszających się po drogach, a także maszyn budowlanych i ciągników rolniczych. Te same zasady zwolnienia od podatków, mechanizmy oszustw i kontroli dotyczą oleju wykorzystywanego w żegludze i rybołówstwie, z taką tylko różnicą, że olej żeglugowy barwiony jest na niebiesko.

Działania kontrolne w tym zakresie, tylko w I półroczu 2012r. przyniosły efekty finansowe w wysokości 74,8 mln zł, zatrzymano towar na kwotę 965,5 tys. zł⁷⁶.

Rysunek 9. Liczba przeprowadzonych przez Służbę Celną kontroli dotyczących olejów napędowych, opałowych i żeglugowych w latach 2008-2012 (źródło: Biuletyn Statystyczny Służby Celnej, op. cit., s. 77).

Przykładowe ujawnienie: funkcjonariusze toruńskiej izby celnej wspólnie z funkcjonariuszami CBS zatrzymali na terenie powiatu świeckiego kompletną linię produkcyjną do odbarwiania oleju opałowego. W trakcie działań oprócz wspomnianej linii

⁷⁶ Strategiczny Plan Kontroli, op. cit., s. 9

produkcyjnej i zbiorników zabezpieczyli 50 000 litrów odbarwionego już oleju opałowego. Straty skarbu państwa w przypadku wprowadzenia na rynek tego oleju sięgałyby ok. 2 mln zł.⁷⁷

Jak podaje Polska Organizacja Przemysłu i Handlu Naftowego szacunkowa wielkość szarej strefy rynku paliw płynnych w Polsce sięga nawet 10% obrotów⁷⁸.

3.2.3. Wyroby alkoholowe

W obszarze kontroli dotyczącym alkoholu Służba Celna szeroko współpracuje z innymi organami państwa powołanymi do ograniczenia szarej strefy produkcji i handlu alkoholem jak: Policja, Inspekcja Sanitarna i Inspekcja Handlowa. Działanie w tej dziedzinie intensywnie wspiera Związek Pracodawców polskiego Przemysłu Spirytusowego. Efekty działań, w odniesieniu tylko do alkoholu zajętego przez funkcjonariuszy celnych, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Zestawienie ilości zajętych przez SC w 2012r. wyrobów alkoholowych w podziale na izby celne.

Izba Celna	Pivo		Wino		Alkohol etylowy nieskazony o objętościowej mocy alkoholu 60 % obj. lub większej		Alkohol etylowy nieskazony o objętościowej mocy alkoholu mniejszej niż 60 % obj.; wódki, likiery i pozostałe napoje spirytusowe	
	Ilość w litrach	wartość w zł	Ilość w litrach	wartość w zł	Ilość w litrach	wartość w zł	Ilość w litrach	wartość w zł
Biała Podlaska	64	832	8 356	139	2 661	41 229	2 064	26 267
Białystok			124	1 579	6 957	143 430	5 664	60 730
Gdynia			239		5 229	27 920	6 644	8 620
Katowice			241	95	28 176	701 288	9 588	115 967
Kielce	6	73			2 906	38 714	276	3 493
Kraków			33	1 806	3 158	52 774	724	4 693
Łódź			138		62 389	149 687	29 726	10 996
Olsztyn					6 970	96 126	913	10 865
Opole			123	5 132	827	34 869	184	5 306
Poznań			108		10 591	8 028	731	
Przemysł	127	812	397	3 251	1 617	26 334	6 362	62 454
Rzepin			78	125	2 547	17 030	87	200
Szczecin			27		10 404	217 481	402	1 408
Toruń			2		16 269	6 056	885	1 414
Warszawa			96	1 081	5 381	57 665	1 950	44 008
Wrocław			45		7 129	215 354	2 630	7 729
Ogółem	196	1 717	10 005	13 207	173 209	1 823 984	68 829	364 150

Źródło: Biuletyn Statystyczny Służby Celnej, op. cit., s. 130.

⁷⁷ M. Ziarnowski, Gigantyczna odbarwialnia oleju opałowego, Wiadomości celne”, 2011r., Nr 6, s. 24.

⁷⁸ Strategiczny Plan Kontroli, op. cit., s. 9.

Jak wynika z przedstawionej tabeli problem w obszarze alkoholi istnieje tylko w przypadku obrotu alkoholem wysoko procentowym, który obejmuje wódki oraz spirytus. W Strategicznym Planie Kontroli SC szczególną uwagę zwrócono na kwestie adaptacji do celów spożywczych, skażonego alkoholu etylowego przez chemiczne wytrącanie skaźnika i jego dalszą odsprzedaż na bazarach i targowiskach w butelkach markowych wódek i innych alkoholi często, jako bardzo popularną śliwownicę łącką czy gruszkówkę⁷⁹. Alkohol pochodzący z nielegalnej produkcji stanowi też poważne zagrożenia dla życia i zdrowia ludzkiego. W związku z przypadkami śmiertelnych zatruc pochodzącym z Czech alkoholem metylowym w II połowie 2011r., Służba Celna przeprowadziła zmasowane kontrole bazarów i targowisk oraz podjęła działania prewencyjne polegające na rozpowszechnianiu informacji o zagrożeniach wynikłych ze spożywanie alkoholu niewiadomego pochodzenia. Informacje w formie plakatów rozwieszane były za zgodą właścicieli na terenie bazarów i targowisk, a także na tablicach informacyjnych urzędów gmin w całej Polsce. Prewencyjne działania Służby Celna w walce z nielegalnym handlem alkoholem polegają również na szerokim nagłaśnianiu informacji na temat warunków i sposobu produkcji nielegalnego alkoholu. Przykładem takiego działania jest informacja o wykryciu nielegalnej rozlewni alkoholu na terenie województwa łódzkiego. Nie byłoby w tym nic dziwnego gdyby nie fakt, że produkcja została zorganizowana na terenie czynnej chlewni, a pojemniki ze skażonym spirytusem stały w pomieszczeniu, do którego sływały nieczystości i odchody świń. W trakcie tej kontroli zatrzymano 3 243 litry, w tym 213 litrów odkażonego już alkoholu. Wartość towaru oszacowano na 259 tys. zł, a uszczuplenia na kwotę 151 tys. zł⁸⁰.

W 2012r. Służba Celna przeprowadziła ponad 40 tys. kontroli dotyczących wyrobów alkoholowych w trakcie, których wspólnie z Policją zlikwidowała aż 25 nielegalnych punktów produkcji lub rozlewu alkoholu. Z szacunkowych danych rynek nielegalnego alkoholu stanowił w 2011r. ok. 9,5 % legalnego obrotu, w tym 60% stanowił alkohol odkażony, 20% alkohol z przemytu i 20% inny alkohol⁸¹.

3.2.4. Wyroby tytoniowe

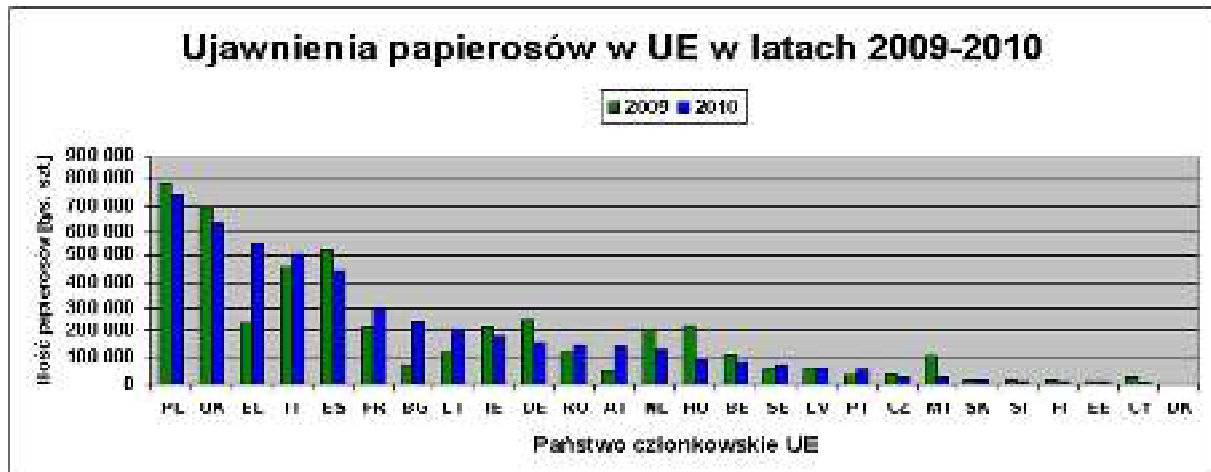
Walka z nielegalnym rynkiem wyrobów tytoniowych stała się głównym zadaniem służb celnych wszystkich krajów członkowskich UE. Problem został także dostrzeżony

⁷⁹ Tamże, s. 11.

⁸⁰ D. Ziemkowski, Zwalczanie przestępczości akcyzowej – wyroby alkoholowe, „Wiadomości celne”, 2013r., Nr 1-2, s.7-8.

⁸¹ Tamże, s. 7.

w Komisji Europejskiej, a dokładniej w działającym w jej strukturach Urzędzie ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych OLAF, które straty państw członkowskich UE z tytułu niepobranych należności od nielegalnych wyrobów tytoniowych oceniło na ponad 10 mld euro rocznie. Polska wiezie prym wśród krajów Wspólnoty w walce z przestępczością tytoniową. W Polsce ujawnianiem przestępczości tytoniowej zajmuje się także Policja, Straż Graniczna i organy skarbowe, ale ujawnienia Służby Celnej wynoszą aż 75% wszystkich ujawnień⁸².

Rysunek 10. Ujawnienia papierosów w UE w latach 2009-2012 (Źródło: OLAF Analytical report, Marsylia 2010, Wiedeń 2011, za Strategia działania SC w zakresie zwalczania przemytu i nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi na lata 2012-2015, <http://www.mf.gov.pl/sluzba-celna/dzialalnosc/dokumenty-strategiczne> (data odczytu: 27.07.2013r.)

Jak w całej EU także i w Polsce zwalczanie przemytu tytoniowego stanowi priorytetowe zadanie Służby Celnej, a szczególnie pionu zwalczania przestępczości i oddziałów celny działających na wschodniej granicy. Według oceny Ministerstwa Finansów z 2009r., przewiduje się, że w 2014r. szara strefa na rynku wyrobów tytoniowych w Polsce dojdzie do poziomu 22% legalnego obrotu, a wartość uszczupień podatkowo-celnych zbliży się do poziomu 3,3 mld zł. Dlatego od 2009 r, w Służbie Celnej tworzy się odrębne strategie działań w obszarze papierosów i wyrobów tytoniowych. Obecna, druga już strategia na lata 2012 – 2015, wytycza trzy główne obszary działań: ograniczenie podaży wewnętrznej wyrobów tytoniowych pochodzących z nielegalnych źródeł, ograniczenie tranzytu przez Polskę przemyconych do UE papierosów oraz pozyskanie społecznego zrozumienia i poparcia dla ww. działań. Przez lata, na wskutek wzmożonych kontroli zmieniła się struktura i sposób przemytu. Grupy przestępcze chcąc uniknąć dużych strat, ograniczyły

⁸² B. Bednarski, Zwalczenie przestępczości akcyzowej- wyroby tytoniowe, „Wiadomości celne”, 2013r., Nr 1-2, s. 9,10.

ilości przewożonych jednorazowo papierosów, co potwierdzają również służby celne pozostałych państw UE⁸³. Potwierdza to także poniższy wykres.

Rysunek 11. Ujawnienia i ilości ujawnionych papierosów przez Służbę Celną w latach 2008-2011 (Źródło: Strategia działania SC w zakresie zwalczania przemytu ..., op. cit., s. 7).

Zmienił się też sposób dystrybucji i handlu, nastąpił podział ról, inne osoby oferują, inne sprzedają, a jeszcze inne dostarczają papierosy. Zatrzymani w trakcie procedury handlu przestępcy nie posiadają z reguły przy sobie więcej niż kilka paczek papierosów, a dodatkowym ubezpieczeniem są ludzie z tak zwanego marginesu społecznego, którzy za paczkę papierosów ostrzegają ich o zbliżających się funkcjonariuszach. Transport papierosów realizowany jest przy udziale kilku szybkich samochodów, które w razie zagrożenia mają odwrócić uwagę kontrolujących od samochodu wiozącego kontrabandę. Zmianie uległy też kierunki i trasy dostaw. Na rynku polskim zajmowanych jest coraz więcej papierosów pochodzących z Białorusi, kosztem papierosów ukraińskich i rosyjskich. Tranzyt z południowej i środkowej Polski przeniósł się bardziej na północ i coraz częściej ujawnienia są papierosy w korytarzu drogowym z Litwy na zachód Europy. W pozostałych krajach UE zauważalny jest wzrost papierosów pochodzących z krajów bałkańskich. W dalszym ciągu ujawniane są papierosy ukraińskie, ale najczęściej w korytarzu transportowym Ukraina – Węgry/Słowacja – Europa zachodnia. Coraz większą popularność wśród grup przestępczych zaczynają odgrywać papierosy pochodzące z Azji, a zwłaszcza papierosy z Chin, które trafiają do Europy drogą morską⁸⁴.

Zbyt łagodne w porównaniu do państw zachodnich, przepisy karne i zapadające w sądach wyroki dla przestępców spowodowały, że coraz częściej lokuje się w Polsce nielegalne, profesjonalnie urządzone fabryki papierosów, wykorzystujące w produkcji wycofane z legalnych zakładów przemysłu tytoniowego linie produkcyjne papierosów.

⁸³ Strategia działania SC w zakresie zwalczania przemytu i nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi na lata 2012-2015, <http://www.mf.gov.pl/sluzba-celna/dzialalnosc/dokumenty-strategiczne> (data odczytu: 27.07.2013r.)

⁸⁴

Na przestrzeni ostatnich lat zlikwidowano: w 2009r.- 4, w 2010r.- 6 i w 2011r. – 5 tego rodzaju fabryk⁸⁵. Możliwość takich fabryk zobrazuje przykład: w maju 2011r. funkcjonariusze krakowskiej grupy mobilnej ujawnili w specjalnie wytlumionych i wyizolowanych pomieszczeniach byłych zakładów produkcyjnych na obrzeżach Krakowa, profesjonalnie urządzonej nielegalną fabrykę papierosów. Fabryka miała nawet własne, spalinowe generatory prądu dużej mocy, aby nie wzbudzać podejrzeń w związku z nagłym wzrostem zużycia energii elektrycznej. Oprócz profesjonalnie urządzonej linii technologicznej w trakcie działań zabezpieczono: 8,5 tony tytoniu, ok. 2,5 mln pudełek na papierosy oraz ok. 1 mln filtrów papierosowych. Z zatrzymanego tytoniu można by wyprodukować 2,5 mln paczek papierosów, a szacunkowe straty budżetu państwa mogły wynieść ponad 4,5 mln złotych⁸⁶.

W dystrybucji wyrobów tytoniowych i innych towarów coraz częściej wykorzystuje się Internet. Zakupiony w Internecie towar rozsyłany jest do odbiorców przesyłkami pocztowymi lub kurierskimi. Doświadczenia zachodnich służb, gdzie ten rodzaj transportu rozwinął się dużo wcześniej niż u nas, wskazują, że jest to bardzo chętnie wybierana przez przestępców forma dystrybucji towaru. W związku z powyższym w Izbie Celnej w Opolu powołano grupę zadaniową SC ds. e-kontroli, a celnicy bardzo często są obecni na kontrolach w sortowniach poczty i firm kurierskich⁸⁷.

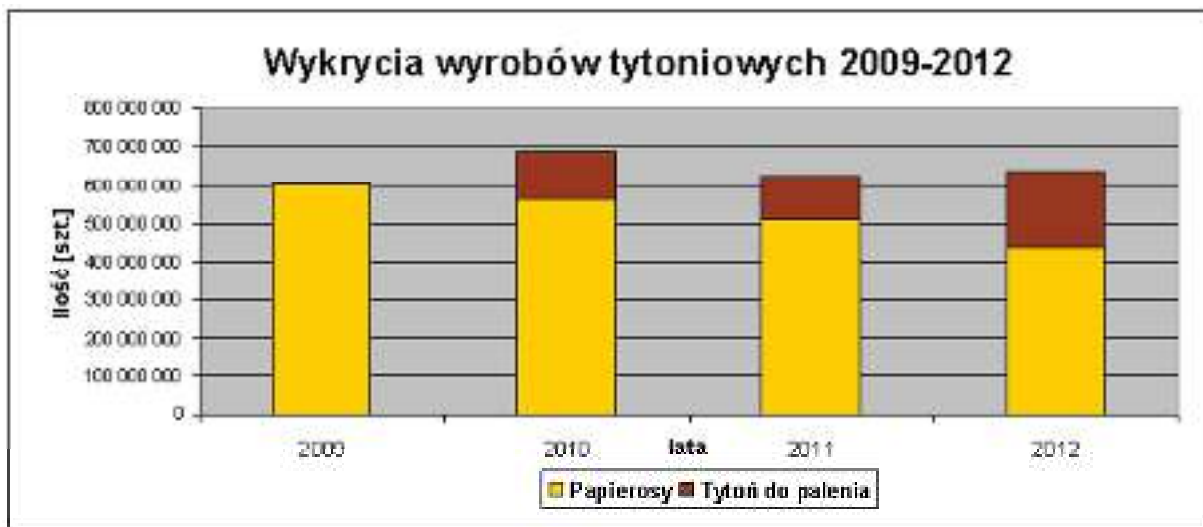
Rysunek 12. Ujawnienia przez Służbę Celną papierosów w przesyłkach pocztowych i kurierskich (Źródło: Strategia działania SC w zakresie zwalczania ..., op. cit. s. 12.

⁸⁵ Tamże, s. 12-13.

⁸⁶ R. Listwan-Pach, Sukcesy krakowskich celników: likwidacja 2 nielegalnych fabryk papierosów, „Wiadomości celne”, 2011r., Nr 6, s.15.

⁸⁷ Strategia działania SC w zakresie zwalczania ..., op. cit. s. 11-12.

Specyficznym dla Polski problemem stał się znaczny wzrost obrotu nielegalnym tytoniem. Problem jest tak znaczący, że w założeniach Strategicznego Planu Kontroli SC na 2013r. został scharakteryzowany, jako osobny obszar kontroli. W 2010r., wskutek wprowadzenia przepisów obowiązujących w UE, zderegulowano rynek tytoniu w Polsce i w handlu tytoniem zaczęły obowiązywać mechanizmy wolnego rynku. Jednocześnie legalne zakłady tytoniowe zadeklarowały odbiór tytoniu tylko w najwyższym, I gatunku. W efekcie tych zmian w Internecie zaroilo się od ogłoszeń sprzedaży taniego, nielegalnego tytoniu⁸⁸. Mechanizm powodujący wzrost zainteresowania coraz większej ilości osób tanim tytoniem jest bardzo prosty i najczęściej wiąże się z brakiem wystarczającej ilości środków do życia: najtańsza paczka papierosów w legalnym obrocie w 2013r., kosztuje ok. 12 zł. 1 kg tytoniu z akcyzą, w sklepie to koszt ponad 300 zł, ale w Internecie 1 kg nielegalnego tytoniu i 1000 szt. bibulek papierosowych z filtrem można kupić już za 150 zł z przesyłką. Z 1 kg tytoniu można zrobić około 1000 sztuk papierosów tj. 50 paczek, a więc koszt wyprodukowania w domu 1 paczki papierosów wynosi ok. 3 zł (150: 50) – zysk ok. 7 zł na paczce, a w skali miesiąca jest to kilkaset zł⁸⁹. Zmiany na rynku polskim w obrocie wyrobami tytoniowymi najlepiej zobrazuje poniższy wykres:

Rysunek 13. Wykrycia wyrobów tytoniowych w Polsce w latach 2009-2012 z podziałem na papierosy i tytoń (Źródło: B. Bednarski, Zwalczenie przestępczości akcyzowej- wyroby tytoniowe, „Wiadomości celne”, 2013r., Nr 1-2, s. 11, <http://www.mf.gov.pl/sluzba-celna/dzialalnosc/publikacje/> (data odczytu: 27.07.2013r.)

Krajowa Grupa Zadaniowa SC ds. Wyrobów Tytoniowych zwraca uwagę na powstające punkty sprzedaży detalicznej liści tytoniu, w których klient przy pomocy różnych urządzeń (np. niszczarek dokumentów), po zakupie liści, sam może wyprodukować krajankę tytoniową. Zwraca też uwagę na potrzebę ujęcia w planach kontrolnych

⁸⁸ Tamże, s. 10.

⁸⁹ Wyliczenia własne autora na podstawie cen detalicznych w Polsce w 2013r.

powstających w pomieszczeniach poprodukcyjnych różnych zakładów albo przydomowych pomieszczeniach gospodarczych, małych punktów produkujących tytoń do palenia metodami chałupniczymi, przy pomocy np. sieczkarni, których w ostatnich latach ujawniono kilkanaście⁹⁰. Produkcją krajanki tytoniowej zaczęły się też zajmować duże grupy przestępcze, o czym może świadczyć przykład działań celników z Izby Celnej w Krakowie, którzy w maju 2011r., trzy dni po zatrzymaniu nielegalnej linii technologicznej do produkcji papierosów, wskutek współpracy z CBS, zatrzymali w Skawinie linię do produkcji tytoniu do palenia. Oprócz urządzeń produkcyjnych zatrzymano również 8,5 tony gotowego, pociętego tytoniu oraz ok. 5 ton liści tytoniu. Wartość tytoniu oszacowano na kwotę 4 mln zł, a straty budżetu państwa na kwotę ok. 4,5 mln zł. Wstępne ustalenia wykazały, że obie fabryki należały do jednej grupy przestępczej⁹¹.

Strategia walki z przestępczością tytoniową przewiduje oprócz wzmożonej kontroli na granicy UE, bazarach i szlakach komunikacyjnych wewnątrz kraju, także akcję mającą na celu wypromowanie, jako standardu zasady, że w regulaminach funkcjonowania bazarów i targowisk wpisywany będzie zakaz sprzedaży nielegalnych wyrobów tytoniowych. Coraz większą wagę w Służbie Celnej przywiązuje się do szkoleń, niezastąpionych w walce z przestępczością tytoniową psów służbowych⁹².

Tabela 10. Zestawienie ilości i wartości zatrzymanych przez SC papierosów w podziale na izby celne.

Izba Celna	Przywód		Unijne - wewnątrzpaństwowe		Wpływ		Nieustalono		Razem	
	Ilość w sztukach	wartość w zł	Ilość w sztukach	wartość w zł	Ilość w sztukach	wartość w zł	Ilość w sztukach	wartość w zł	Ilość w sztukach	wartość w zł
Białopodlaska	133 253 953	5 386 439	1 009 641	33 297	104 600	4 100	5 651 145	200 372	140 019 309	5 624 296
Białystok	139 488 490	4 312 164	626 044	22 666	203 160	8 128	2 364 022	105 783	142 681 716	4 448 741
Gdów	4 927 780	196 671	50 100	343			507 470	19 178	5 435 350	216 066
Katowice	1 769 005	63 174	1 221 824	61 639	5 000	200	2 458 382	89 345	5 455 211	214 357
Kielce	686 427	27 488	4 865	120			164 365	6 433	855 657	34 036
Kraków	1 410 375	56 229	356 762	13 401			464 695	17 161	2 230 923	86 785
Łódź	2 346 585	83 626	2 197 545	67 613	3 000	32	3 670 240	69 178	8 217 371	220 479
Olsztyn	26 262 214	1 133 489	11 160	216	12 980	480	3 716 872	287 918	35 029 208	1 402 066
Opole	284 040	52 557	128 309	47 254			375	171	412 734	99 582
Poznań	3 926 803	155 777	56 208	490	10 700	314	3 006 072	111 040	7 079 744	268 429
Przemysł	30 449 880	1 223 105	105 640	3 765	5 620	94	2 088 540	84 152	32 649 680	1 311 116
Rzepin	24 923 820	5 861 245	626 011	25 107	1 039 780	41 583	874 825	42 942	27 564 436	6 060 887
Śzczecin	1 634 151	84 966	18 079	1 005	76 360	15 999	226 796	21 404	1 954 386	124 134
Toruń	8 347 268	196 603	114 118	1 278	6 000	128	686 333	43 548	4 163 719	201 557
Warszawa	7 439 029	297 936	70 340	13 883	130 900	5 242	9 567 361	339 278	17 207 659	656 341
Wrocław	2 529 301	776 857	68 900	2 178	8 200	329	2 439 151	248 816	5 035 552	1 028 179
Ogółem	386 698 921	19 958 225	6 654 627	295 063	1 606 360	76 727	41 866 664	1 667 519	436 826 572	21 997 533

Źródło: Biuletyn Statystyczny Służby Celnej, op. cit., s. 130.

⁹⁰ Strategiczny Plan Kontroli, op. cit., s. 6

⁹¹ R. Listwan-Pach, Sukcesy krakowskich celników..., op. cit., s. 15.

⁹² Strategia działania SC w zakresie zwalczania ..., op. cit. s. 16.

3.2.5. Gry hazardowe

W 2010 r. zmieniono w Polsce prawo regulujące działalność gospodarczą w zakresie urządzania gier hazardowych. W obecnym stanie prawnym urządzenie gier hazardowych objęte jest koniecznością uzyskania koncesji lub zezwolenia oraz spełnienia wymogów dotyczących miejsc i sposobów ich urządzania oraz dodatkowych warunków na potrzeby kontroli i poboru należnych państwu podatków. Zmiana miała też doprowadzić do zmniejszenia ilości miejsc, w których wystawione były urządzenia o niskich wygranych, z ok. 53 tys. w 2009r. do 11 tys. sztuk w 2013r., o tak długi okres zmian wiązał się ze stopniowym wygasaniem udzielonych wcześniej koncesji⁹³.

Tabela 11. Liczba punktów gier na automatach o niskich wygranych oraz liczba eksploatowanych w nich automatów w latach 2009-2012 r.

Dane na koniec roku:	Liczba punktów gier na AoNW	Liczba eksploatowanych w punktach automatów
2009	25.604	53.156
2010	10.708	18.190
2011	7.442	14.157
2012	5.540	10.973

Źródło: A. Mazurkiewicz, Działania SC w zakresie zwalczania procederu nielegalnego urządzania gier hazardowych na automatach, „Wiadomości celne”, 2013r., Nr 1-2, s.42, <http://www.mf.gov.pl/documents/764034/1395261/Wiadomo%C5%9Bci+Celne+1-2+2013.pdf> (data odczytu: 27.07.2013r.)

Nowe koncesje otrzymali tylko nieliczni, bo inni nie byli w stanie lub nie chcieli sprostać nowym warunkom. Z punktów, w których przed zmianą prawa zlokalizowane były legalne automaty, rzeczywiście zaczęto zabierać stare urządzenia, ale po kontroli funkcjonariuszy Służby Celnej, po kilku dniach znowu ustawiono je w tych samych miejscach, tym razem jednak nielegalnie. Zdecydowane i częste kontrole celników kończyły się zajęciem tych maszyn. Wówczas zaczęły się pojawiać nowe urządzenia tzw. kioski internetowe i symulatory gry. Prawdziwy charakter tych urządzeń został zakamuflowany i urządzenia były prezentowane, jako przeglądarki internetowy. W rzeczywistości były to monitory do gier hazardowych na umieszczonych poza lokalem, często zagranicą, serwerach. Wygrane na nich pieniądze przelewane były drogą elektroniczną lub najczęściej wypłacane „pod ladą” przez właściciela lokalu. Z biegiem lat urządzenia zaczęły być przedstawiane, jako terminale do transakcji walutowych, wpłat na cele charytatywne czy jako terminale do przeprowadzania inwestycji na giełdach papierów wartościowych. Walka z nielegalnym hazardem związana jest też z ochroną ludzi przed uzależnieniem od tego rodzaju gier ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Przepisy zabraniają

⁹³ A. Mazurkiewicz, Działania SC w zakresie zwalczania procederu nielegalnego urządzania gier hazardowych na automatach, „Wiadomości celne”, 2013r., Nr 1-2, s.41.

udziału w grze niepełnoletnim do lat 18, a informacje te muszą być umieszczone w pobliżu każdego urządzenia do gier. Łatwy zysk dla wszystkich powoduje, że w trakcie kontroli funkcjonariusze wystawiają mandaty karne właścicielom lokali za łamanie tego zakazu. Zabronione jest także reklama firm i innych rzeczy związanych z hazardem⁹⁴.

Tabela 12. Dane związane z kontrolą obszaru gier hazardowych w podziale na izby celne.

Izba Celna	Liczba kasyn (stan na koniec grudnia 2012r.)	Liczba salonów gry na automatach (stan na koniec grudnia 2012r.)	Liczba punktów gier na automatach o niskich wygranych w których prowadzona działalność (wg stanu na 31.12.2012)	Liczba automatów do gier o niskich wygranych (wg stanu na 31.12.2012)	Suma wysokości kwot podstaw opodatkowania i deklarowanych przychodów firm* w okresie I-IV kwartału 2011r. (w zł)	Suma wysokości kwot podstaw opodatkowania i deklarowanych przychodów firm* w okresie I-IV kwartału 2012r. (w zł)	Zmiana 2012/2011 w %
Białą Podlaska	3	6	434	797	114 705 969	103 742 405	-9,56%
Białystok	1	3	182	345	41 037 782	35 359 297	-13,84%
Gdynia	2	10	176	299	81 862 413	69 651 214	-14,82%
Katowice	6	18	319	678	189 892 538	150 043 345	-20,99%
Kielce	1	6	163	294	50 144 614	42 422 131	-15,40%
Kraków	5	3	474	877	167 664 960	143 357 584	-14,50%
Łódź	3	11	400	872	142 229 174	134 834 778	-5,20%
Olsztyn	2	8	65	119	36 815 901	29 937 672	-18,68%
Opole	1	3	26	50	31 185 375	17 821 248	-42,85%
Poznań	3	11	555	913	187 323 639	162 199 325	-13,41%
Przemyśl	3	3	282	472	73 628 739	64 858 019	-11,91%
Rzepin	0	6	90	161	51 640 219	39 274 428	-23,96%
Szczecin	2	13	180	330	85 442 496	71 441 357	-16,39%
Toruń	3	6	317	497	88 243 884	84 195 222	-4,59%
Warszawa	5	25	1 327	3 050	548 140 491	540 495 327	-1,39%
Wrocław	3	15	550	1 119	184 919 598	169 422 072	-8,38%
Ogółem	43	147	5 540	10 973	2 074 877 792	1 859 055 424	-10,40%

Źródło: Biuletyn Statystyczny Służby Celnej, op. cit., s. 75.

Tabela 13. Liczba zajętych nielegalnych urządzeń do gier na przestrzeni lat 2008-2012.

Rodzaj urządzeń	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
Automaty zarejestrowane jako AChW	-	1.180	1.030	70	6
Tradycyjne nielegalne automaty	564	568	1.074	631	459
Terminale internetowe	-	-	102	672	307
Symulatory	-	-	87	1.856	2.482
RAZEM	564	1.748	2.293	3.229	3.254

Źródło: A. Mazurkiewicz, Działania SC w zakresie zwalczania procederu nielegalnego urządzenia gier..., op. cit., s.42.

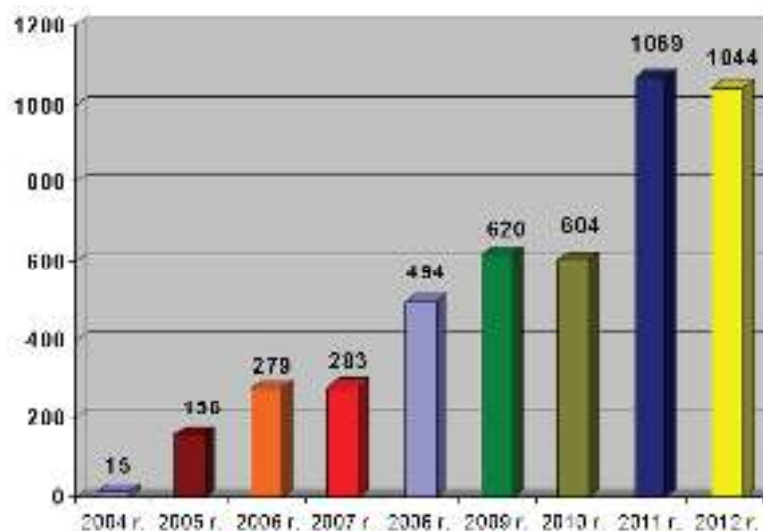
⁹⁴ M. Woźniak-Lewandowska, Zwalczenie nielegalnego hazardu, „Wiadomości celne”, 2013r., Nr 1-2, s.44.

3.3. Bezpieczeństwo ludzi i środowiska – obszary zagrożenia pozaekonomicznego

3.3.1. Towary szkodliwe i niebezpieczne

Do ustawowych zadań Służby Celnej oprócz zadań związanych z bezpieczeństwem finansów państwa, należy ochrona przed napływem towarów stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa i jego społeczeństwa, a także środowiska naturalnego. Służba Celna realizując te zadanie współpracuje z szeregiem innych instytucji, jak specjalistyczne inspekcje i nadzory, a przede wszystkim ze Strażą Graniczną i Policją.

Postępująca globalizacja i ułatwienia w handlu międzynarodowym powodują, że na rynki europejskie napływają tanie, często złej jakości, niebezpieczne towary produkowane w innych regionach świata, zwłaszcza w Azji. Unia Europejska chroniąc swoich obywateli wydała szereg przepisów określających wymogi, jakie muszą spełniać poszczególne grupy towarów, aby były bezpieczne w użyciu. W mechanizmy ochrony rynku przed napływem towarów niespełniających określonych prawem wymogów została włączona polska Służba Celna, która w 2102r. podjęła działania względem 1 044 przesyłek towarowych, z tego w 98 przypadkach towary nie zostały dopuszczone do obrotu w UE, a w pozostałych przypadkach zostały dopuszczone po dostosowaniu do obowiązujących przepisów⁹⁵.

Rysunek 14. Liczba wniosków złożonych przez Służbę Celną w sprawie spełnienia przez towaru zasadniczych lub innych wymagań w latach 2004-2012 (Źródło: P. Żak, Towary szkodliwe i niebezpieczne, „Wiadomości celne”, 2013r., Nr 1-2, s. 16, [http://www.mf.gov.pl/documents/764034/1395261/Wiadomo %C5%9Bci+Celne+1-2+2013.pdf](http://www.mf.gov.pl/documents/764034/1395261/Wiadomo%C5%9Bci+Celne+1-2+2013.pdf) data odczytu: 27.07.2013).

Zgodnie z ww. przepisami, a także zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 grudnia 2003r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów (Dz. U. Nr 229, poz. 2275 z późn. zm.), Służba Celna jest zobowiązana do zawieszenia dopuszczenia do obrotu towarów nieposiadających

⁹⁵ P. Żak, Towary szkodliwe i niebezpieczne, „Wiadomości celne”, 2013r., Nr 1-2, s. 15-17.

odpowiednich oznaczeń lub dokumentacji albo towarów, których wygląd lub budowa może wskazywać, że nie spełniają norm bezpieczeństwa. Przykładem takich towarów mogą być zatrzymane przez Służbę Celną łódki z tworzywa sztucznego napędzane silnikiem elektrycznym z akumulatora, które posiadały bardzo ostre metalowe krawędzie przy kierownicy i nienależycie zabezpieczoną instalację elektryczną, klapki wykonane z rakotwórczych tworzyw, używane narzędzia chirurgiczne z USA czy zapalniczki w formie gaśnic. Rodzaje nieprawidłowości pokazuje poniższa tabela⁹⁶.

Tabela 14. Najczęstsze nieprawidłowości stwierdzone przez Służbę Celną w zakresie bezpieczeństwa produktów.

wyroby podlegające wymaganiom dyrektywy:	przykładowe wyroby:	najczęstsze niezgodności:
kompatybilność elektromagnetyczna (EMC)	żarówki/lampy LED, tablety, notebooki, radia samochodowe, nawigacje GPS, papierosy elektroniczne	brak oznakowania CE na wyrobie (lub opakowaniu), brak danych o producencie, brak oznaczenia partii/numery/typu urządzenia, brak deklaracji zgodności
bezpieczeństwo maszyn (MD)	maszyny różnego typu: frezarki, maszyny rolnicze, piły spalinowe, prasy hydrauliczne	brak oznakowania CE, brak deklaracji zgodności, brak instrukcji obsługi, brak tabliczki znamionowej, brak oznakowania elementów sterowniczych, wady konstrukcyjne (brak osłon)
Niskonapięciowa (LVD)	lampy, ładowarki do telefonów, węzły oświetleniowe, monitory LED, urządzenia kosmetyczne, żarówki	brak oznakowania CE, brak deklaracji zgodności, brak instrukcji obsługi, brak danych producenta
Zabawki (TOYS)	klodki, lalki, zabawki muzyczne, motocykle	brak oznakowania CE, brak wymagalnych ostrzeżeń, brak instrukcji obsługi, niebezpieczne rozwiązania konstrukcyjne
wyroby budowlane (CPD)	amortyzator barkenkowa, linosy, startki z włókna szklanego, kaski brukowa	brak oznakowania zgodności, brak deklaracji zgodności, brak informacji na temat właściwości użytkowych wyrobu
urządzenia radiowe i telekomunikacyjne urządzenia końcowe (RATTE)	kamery, mikrofony, telefony komórkowe	brak CE, brak deklaracji zgodności, brak informacji o producencie
wyroby medyczne (MDI)	okulary korekcyjne, opatrunki, urządzenia kosmetyczne	brak CE, brak deklaracji zgodności, brak informacji o producencie
środki ochrony indywidualnej (PPE)	rękawice ochronne, okulary przedmiotowe, ochraniacze	brak oznakowania CE, brak instrukcji, brak deklaracji zgodności

Źródło: P. Żak, Towary szkodliwe..., op. cit., s.16-17.

3.3.2. Narkotyki

Zwalczanie przestępczości narkotykowej w zakresie przemytu jest jednym z priorytetowych zadań Służby Celnej, które jest realizowane przy ścisłej współpracy z działającym w strukturach Policji Centralnym Biurem Śledczym, Strażą Graniczną, Inspekcją Farmaceutyczną i Sanitarną oraz Ministerstwem Zdrowia. Pojęcie narkotyków obejmuje nie tylko powszechnie znane substancje jak np. marihuana, haszysz, kokaina,

⁹⁶ Tamże, s. 17-18.

heroina, amfetamina, kokaina, ale także substancje bazowe i pomocnicze w produkcji narkotyków i dopalaczy tzw. prekursorzy i pre-prekursorzy oraz środki farmaceutyczne o podobnym działaniu. Szczegółowe wykazy zawierają załączniki do ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.)⁹⁷.

W Służbie Celnej na poziomie Ministerstwa Finansów powołano Krajową Grupę Zadaniową ds. zwalczania przestępczości narkotykowej, a na poziomie izb celnych koordynatorów tworzących lokalne punkty kontaktowe. Służba Celna posiada sporo sukcesów w zwalczaniu przestępczości narkotykowej, a najbardziej spektakularne to ujawnienie w marcu 2010r., w porcie gdyńskim 82 kg kokainy o wartości ok. 13 mln. zł. Narkotyk ujawniono w puszkach mających zawierać wzbogacone w witaminy słodycze. W 2011r., w Augustowie, w podwójnej podłodze samochodu osobowego ujawniono 53 kg amfetaminy o wartości ok. 1,2 mln. zł. W 2012r. na lotnisku im. Chopina w Warszawie, zatrzymano pięć osób, które połknęły i w żołądkach przywozły do Polski łącznie 4,6 kg narkotyków, z których można było uzyskać 18 tys. działek dilerskich⁹⁸.

Tabela 15. Ujawnienia przez Służbę Celną w 2012r. narkotyków, sterydów anabolicznych i farmaceutyków wg izb celnych

Izba Celna	Narkotyki				Steroidy anaboliczne i farmaceutyki		
	gramy	cm ²	sztuki	wartość	gramy	sztuki	wartość
Białą Podlaska	10 008			400 194		1 224	12 240
Białystok	28			1 000		0 190	165 821
Gdynia	41 111		147	1 438 594	4 021	31 283	572 004
Katowice	90 312		237	8 676 991	28 792	93 990	162 230
Kielce	780		114	07 100	10	1	1 029
Kraków	22 080		989	1 097 238	92	45 100	27 194
Łódź	4 033		2 782	131 958	1 297	16 572	133 104
Olsztyn	13 729			411 674			
Opole	20 475		32	006 694			
Poznań	15 234		470	1 094 384	200	11 613	9 822
Przemysł	10 868		4	332 218	0	2 635	40 395
Rzepin	21 800		208	606 331		11 009	10 792
Szczecin	31 581		33	1 047 048	670	2 641	44 612
Toruń	41			678			
Warszawa	31 151		6 049	12 076 232	244 632	73 700	443 422
Wrocław	37 400		185	9 196 631		3 413	19 219
RAZEM	396 698		10 228	38 269 329	279 812	241 782	1 638 473

Źródło: Biuletyn Statystyczny Służby Celnej, op. cit., s. 49.

Ponieważ przestępczość narkotykowa ma wymiar międzynarodowy Służba Celna współpracuje również z organami celnymi wszystkich krajów świata, a do najbardziej

⁹⁷ Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.), <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20051791485> (data odczytu: 13.08.2013r.)

⁹⁸ M.D., Zwalczanie przestępczości narkotykowej, „Wiadomości celne”, 2013r., Nr 1-2, s. 23-25.

prestżowych należy współpraca z amerykańską, rządową agencją do spraw narkotykowych DEA, z którą w lutym 2013r. Szef Służby Celnej podpisał odrębną umowę o współpracy i szkoleniu. Funkcjonariusze celni od lat biorą czynny udział w międzynarodowych akcjach skierowanych przeciwko przestępczości narkotykowej, np. w zorganizowanej w 2011r., podczas polskiej prezydencji w UE akcji BARREL. Podczas międzynarodowej operacji Sky-Net w 2012r., na terenie Polski, przy współudziale Służby Celnej ujawniono 2,1 tony substancji Apaan używanej w produkcji amfetaminy. Służba Celna zaangażowana jest też w działania prewencyjne i od kilku lat w szkołach organizowane są prelekcje na temat zagrożeń związanych z zażywaniem narkotyków, podczas, których największą popularnością cieszą się pokazy umiejętności i skuteczności psów służbowych do wykrywania substancji narkotycznych⁹⁹.

3.3.3. Ochrona środowiska

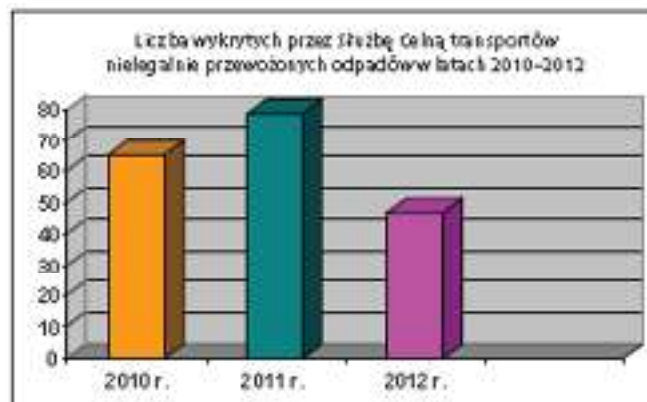
Istotnym problemem w dzisiejszym, rozwiniętym cywilizacyjnie świecie są odpady, problemy z ich składowaniem i utylizacją. Gospodarkę odpadami w Polsce regulują przepisy ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013r. poz. 21), a międzynarodowy przewóz odpadów ustawa z 29 czerwca 2007r. o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów (Dz. U. Nr 124 poz. 859 z późn. zm.). Na mocy tych ustaw całościowo problemem związanym z gospodarką i transportem odpadów zajmuje się podległy Ministerstwu Środowiska Główny Inspektor Ochrony Środowiska i podległe mu wojewódzkie inspektoraty. Rola Służby Celnej ogranicza się do przeprowadza kontroli na granicach zewnętrznych UE oraz kontroli drogowej pojazdów przewożących odpady wewnątrz kraju. W przypadku ujawnienia na granicy próby nielegalnego przywozu odpadów funkcjonariusze celni w oparciu o decyzję Inspektora ochrony Środowiska nie dopuszczają do ich wwozu na teren wspólnego obszaru celnego UE. W przypadku ujawnienia nielegalnego transportu odpadów wewnątrz kraju, Służba Celna ogranicza się do zatrzymania przesyłki i powiadomienia WIOŚ¹⁰⁰.

W zakresie ochrony środowiska do zadań Służby Celnej należy też ochrona wspólnotowego rynku przed przywozem azbestu oraz substancji zubożających warstwę ozonową. W kontroli w tym zakresie pomagają systemy komputerowe, które po wpisaniu kodu CN towaru informują, że dany towar może zawierać szkodliwe substancje tego typu.

⁹⁹ Tamże, s 24.

¹⁰⁰ P. Żak, Ochrona środowiska, „Wiadomości celne”, 2013r., Nr 1-2, s. 35.

Służba celna jest też w posiadaniu 27 nowoczesnych analizatorów i identyfikatorów gazowych czynników chłodniczych¹⁰¹.

Rysunek 15. Liczba wykrytych przez SC transportów nielegalnie przywożonych odpadów (Źródło: P. Żak, Ochrona środowiska, „Wiadomości celne”, 2013r., Nr 1-2, s. 16, <http://www.mf.gov.pl/documents/764034/1395261/Wiadomo%C5%9Bci+Celne+1-2+2013.pdf> (data odczytu: 27.07.2013r.).

3.3.4. Ochrona przyrody

Rozwój cywilizacyjny i działania ludzi, podyktowane najczęściej chęcią zysku, świadome lub nie, spowodowały, że na świecie zagrożone jest przetrwanie ponad 30 000 gatunków roślin i zwierząt. Aby je ocalić ponad 160 państw na świecie podpisało Konwencję Waszyngtońską CITES, która zakazuje handlu żywymi, egzotycznymi zwierzętami i roślinami, ich częściami i produktami z nich uzyskanymi. W Polsce ochrona przyrody regulowana jest przez przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009r., Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.). Rola Służby Celnej w tym zakresie polega na kontroli międzynarodowego handlu i turystyki oraz egzekwowaniu przepisów zakazujących obrotu okazami umieszczonymi na wykazach konwencji CITES. W 2009r. w wyniku 253 zatrzymań, zatrzymano aż 26 386 okazów, w 2010r. dokonano 193 zatrzymań – 8 495 okazów, w 2011r. 149 zatrzymań – 12 833 okazów, a w 2012r. było 140 zatrzymań. Wśród zatrzymanych przedmiotów były: buty, torebki i wyprawione skóry krokodyli i niedźwiedzi brunatnych, wypchane ptaki drapieżne z rodziny szponiastych, 197 żywych żółwi stepowych i 5 papug żako. Po raz pierwszy w Polsce zatrzymano dużą partię żywych koralowców rafotwórczych, które w wyniku błyskawicznej akcji zostały przetransportowane do akwarium Morskiego Instytutu Rybactwa w Gdyni. W ostatnich latach wzrosło zainteresowanie wszelkiego rodzaju specyfikami leczniczymi zawierającymi substancje zrobione z zagrożonych wyginięciem zwierząt i roślin jak np. sadło niedźwiedzia, rogi

¹⁰¹ Tamże, s.36.

suhaka, storczyki czy pijawki lekarskie. W 2012r. zatrzymano kilka tysięcy kremów, plastrów, odżywek i balsamów, znaczna ich część została zatrzymana w wyniku kontroli zagranicznych przesyłek pocztowych i kurierskich. Służba Celna prowadzi szeroko zakrojoną kampanię informacyjną na temat ochrony przyrody. Informacje o zakazie przywozu okazów chronionych znajdują się na wszystkich stronach internetowych Służby Celnej, w portach, na lotniskach i w innych ogólnodostępnych pomieszczeniach znajdują się ulotki informujące, jakie konsekwencje niesie za sobą przywóz okazów i przedmiotów objętych konwencją CITES. Wg szacunków Interpolu nielegalny handel okazami CITES jest równie opłacalny dla grup przestępczych jak handlem narkotykami i bronią¹⁰².

Rysunek 16. Objęty ścisłą ochroną Karakal zatrzymany żywy w wyniku kontroli przesyłki nadanej w USA, czarnorynkowa cena karakala w Polsce to ok. 12 000 zł, (Źródło: M. Jasiński, Kocia przesyłka, „Wiadomości celne”, 2013r., Nr 1-2, s. 29, [http://www.mf.gov.pl/documents/764034/1395261/Wiadomo %C5%9Bci+Celne+1-2+2013.pdf](http://www.mf.gov.pl/documents/764034/1395261/Wiadomo%C5%9Bci+Celne+1-2+2013.pdf). (data odczytu: 27.07.2013r.)

3.3.5. Towary o znaczeniu strategicznym

Towary o znaczeniu strategicznym są towarami typowo militarnymi, a pojęcie to obejmuje: broń masowego rażenia konwencjonalną, jądrową biologiczną i chemiczną oraz środki jej przenoszenia. W zakres ten wchodzi również produkty i technologie podwójnego zastosowania, tzn. takie produkty, które oprócz zastosowania w normalnych cywilnych warunkach mogą być użyte do produkcji militarnej. Obrót tymi towarami jest licencjonowany i wymaga uzyskania pozwolenia Ministra Gospodarki. Będący w strukturach Służby Celnej Departament Polityki Celnej w imieniu Ministra Finansów opiniuje wnioski o wydanie pozwolenia na obrót takimi towarami. W 2012r. zaopiniowano 1782 wnioski. Zadania Służby Celnej w tym obszarze związane są z ewidencjonowaniem i kontrolą transportów tego typu towarów. W 2012r. funkcjonariusze celni przyjęli 2503 w przywozie i 1479 w wywozie zgłoszeń celnych, w większości dotyczących towarów

¹⁰² R. Tusiński, Służba Celna chroni ginące gatunki – analiza, trędy, prognozy, „Wiadomości celne”, 2013r., Nr 1-2, s. 27.

podwójnego zastosowania. W 2012r. Służba Celna ujawniła 10 przypadków naruszenia przepisów obowiązujących w tym obszarze¹⁰³. W 2008r. w Oddziale Celnym Poczтовым w Pruszczu Gdańskim podczas kontroli przesyłek przy użyciu skanera RTG, w przesyłce nadanej z Gdańska do USA, ujawniono 97 szt. łoży do lufy oraz osłonę zamka do automatycznego karabinka szturmowego WZ 96 Beryl. Towar został zatrzymany, a nadawcy grozi kara do 10 lat pozbawienia wolności¹⁰⁴.

3.3.6. Ochrona zabytków

Długi okres braku państwowości spowodował, że przepisy dotyczące ochrony zabytków w Polsce należały do najbardziej rygorystycznych w Europie. W 2010r., pod naciskiem UE, zmieniono procedury obowiązujące przy wywozie zabytków z Polski i zmodyfikowano zakres ochrony. Na mocy ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.), a także ustawy z dnia 14 lipca 1983r. o narodowym zasobie archiwalnym (Dz. U. z 2011r., Nr 123, poz. 698 z późn. zm.) zabrania się wywozu za granicę na stały okres zabytków wpisanych do rejestru zabytków, rejestrów zasobów bibliotecznych lub zasobów muzealnych, a także stanowiących zasób zbiorów publicznych, jeżeli są własnością administracji publicznej. Przy wywozie czasowym za granicę istnieje obowiązek uzyskania pozwolenia. Do czasu zmian, osoba wywożąca przedmioty, które mogły być uznane za zabytki, miała obowiązek uzyskania zaświadczenia konserwatora zabytków, że dany przedmiot nie jest objęty ochroną. Po zmianie prawa, wprowadzono limity wartościowe i wiekowe, dla których pozwolenie nie jest wymagane, a oceniający możliwość wywozu funkcjonariusz celny może jedynie (nie musi!) żądać dokumentu określającego wartość lub czas powstania zabytku (dokumentem takim może być np. faktura zakupu). Wolny rynek w handlu dziełami sztuki oznacza, że dokumenty takie może wystawiać praktycznie każdy, a wiarygodność tych dokumentów jest różna. W świetle zmian cały ciężar oceny możliwości wywozu przedmiotów w tym obszarze, spoczął na organach celnych. W 2012r. Służba Celna wszczęła 30 postępowań weryfikacyjnych dotyczących wywozu zabytków, z czego tylko 4 postępowania wykazały naruszenie przepisów wywozowych. Weryfikacje dotyczyły głównie wywozu obrazów, militariów, monet i mebli. W 3 przypadkach ujawniono próby wywozu falsyfikatów dzieł Kossaka, Chełmońskiego i Makowskiego – falsyfikaty zostały zatrzymane, a w sprawie fałszerstw Policja wszczęła osobne postępowanie karne. Służba

¹⁰³ H. Jeziński, Towary o znaczeniu strategicznym, „Wiadomości celne”, 2013r., Nr 1-2, s. 33-34.

¹⁰⁴ M. Daczko, Uzbrojona przesyłka, „Wiadomości celne”, 2013r., Nr 1-2, s. 34.

Działania w obszarze praw własności, wbrew powszechnie panującej opinii, wiążą się nie tylko ze zwiększaniem dochodów właścicieli praw, ale przede wszystkim dotyczą bezpieczeństwa obywateli. Mając świadomość, że towary podrobione to także kosmetyki, perfumy, lekarstwa, narzędzia mechaniczne, części samochodowe, papierosy i alkohol teza ta staje się oczywista, bo nie wymaga chyba dodatkowych komentarzy fakt, że spożycie podrobionych lekarstw, a zwłaszcza alkoholu może skończyć się trwałą utratą zdrowia, a nawet śmiercią. Problem jest o tyle poważny, że zajęły się nim odpowiednie instytucje UE. W 2014r. zacznie obowiązywać nowe rozporządzenie Rady, które znacznie uprości procedury ścigania przestępstw w tym zakresie. Służby celne krajów członkowskich, głównie odpowiedzialne za kontrolę tego obszaru, dostaną nowe narzędzia w postaci ogólnoeuropejskich systemów informatycznych¹⁰⁷.

Tabela 16. Efekty działań kontrolnych Służby Celnej w roku 2012 – własność intelektualna , w podziale na izby celne.

Izba Celna	Wyroby własności intelektualnej (IPR)			
	kg	litry	sztuki/pary	wartość
Biała		14 592	6 422	873 940
Podlaska				
Białystok			242 543	10 975 137
Gdynia			446 332	16 737 381
Katowice	195	109 749	86 113	948 046
Kielce	191		979	191 405
Kraków	4		61 809	2 869 856
Łódź	148		32 667	4 949 349
Olsztyn	132		1 950 807	9 062 046
Opole			743	36 710
Poznań		9	14 602	1 690 664
Przemysł	81	185	87 096	1 817 089
Rzepin	595		4 162 503	8 695 228
Szczecin	515		89 947	9 328 163
Toruń	389	26	47 139	653 375
Warszawa	160		518 070	109 834 329
Wrocław	246	12	12 692	1 774 485
RAZEM	2 656	124 572	7 760 364	180 537 192

Źródło: Biuletyn Statystyczny Służby Celnej, op. cit., s. 50.

¹⁰⁷ Tamże, s. 20.

Zakończenie

Przedstawiona analiza treści przepisów, statystyk i innych informacji uprawnia do podtrzymania słuszności stwierdzenia zawartego w tezie niniejszej pracy – Służba Celna jest ważnym ogniwem bezpieczeństwa narodowego Polski. Potwierdzają to przykłady licznych zatrzymań towarów zagrażających zdrowiu i życiu obywateli, środowisku i bezpieczeństwu publicznemu. Podkreślić należy, że funkcjonariusze celni osiągając stosunkowo wysoki wskaźnik skuteczności wykrywania przestępstw, nie korzystają z podstawowego dla służb policyjnych narzędzia, jakim są możliwości działań operacyjnych, chodzi tutaj w szczególności o możliwości podsłuchu, kontroli korespondencji czy tzw. pracy wywiadowczej. Jest to ważne zwłaszcza w kontekście prowadzonej w ostatnich latach dyskusji politycznej związanej z dość powszechnym w Polsce, ale też wielu innych krajach, problemem szerokiej inwigilacji społeczeństwa. Słuszności tezy dowodzi też fakt posiadania przez Służbę Celną uprawnień przysługujących w zasadzie tylko tzw. służbom siłowo-porządkowym resortu bezpieczeństwa wewnętrznego, jak możliwości zatrzymań osób, rewizji i przeszukań oraz użycia środków przymusu bezpośredniego i broni palnej. Ostatecznym argumentem niech będzie treść art. 100 stawy o Służbie Celnej, który w przypadku zagrożeń bezpieczeństwa obszaru celnego UE, a więc terytorium wszystkich krajów członkowskich w tym Polski, zezwala szefowi Służby Celnej na organizację pracy w trybie nadzwyczajnym, oznaczającym pozostawanie funkcjonariuszy celnych w ciągłej dyspozycji przełożonych.

Na zakończenie należy zaznaczyć, że Służba Celna boryka się z licznymi problemami, które ze względu na temat pracy nie zostały w niej omówione. Analiza doniesień prasowych i informacji fachowców pozwala przypuszczać, że w nie długim czasie nastąpi szereg zmian w przepisach dotyczących Służby Celnej. Jakie to będą zmiany i jak wpłyną na skuteczność działań celników? W nieodległym czasie się przekonamy, można mieć tylko nadzieję, że wyjdą na lepsze przede wszystkim państwu polskiemu.

Spis rysunków i tabel

Rysunek 1. Celnicy gdyńscy przed 1929r.	11
Rysunek 2. Celnik w latach 60 tych podczas rewizji wagonu kolejowego przy użyciu psa służbowego,	14
Rysunek 3. Znak graficzny Służby Celnej	17
Rysunek 4. Schemat organizacyjny Służby Celnej	18
Rysunek 5. Schemat organizacyjny IC w Krakowie.....	19
Rysunek 6. Wzory ubiorów służbowych funkcjonariuszy celnych	23
Rysunek 7. Wzór legitymacji służbowej funkcjonariusza celnego	28
Rysunek 8. Dynamika wpływów budżetu państwa z tytułu należności pobranych przez organy Służby Celnej	32
Rysunek 9. Liczba przeprowadzonych przez Służbę Celną kontroli dotyczących olejów napędowych, opałowych i żeglugowych w latach 2008-2012	40
Rysunek 10. Ujawnienia papierosów w UE w latach 2009-2012	43
Rysunek 11. Ujawnienia i ilości ujawnionych papierosów przez Służbę Celną w latach 2008-2011	44
Rysunek 12. Ujawnienia przez Służbę Celną papierosów w przesyłkach pocztowych i kurierskich	45
Rysunek 13. Wykrycia wyrobów tytoniowych w Polsce w latach 2009-2012 z podziałem na papierosy i tytoń	46
Rysunek 14. Liczba wniosków złożonych przez Służbę Celną w sprawie spełnienia przez towaru zasadniczych lub innych wymagań w latach 2004-2012	50
Rysunek 15. Liczba wykrytych przez SC transportów nielegalnie przywożonych odpadów.	54
Rysunek 16. Objęty ścisłą ochroną Karakal zatrzymany żywy w wyniku kontroli przesyłki nadanej w USA.....	55
Rysunek 17. Towar naruszające prawa własności zatrzymane przez Służbę Celną w 2012r. wg asortymentu	57
Tabela 1. Poglądowe przedstawienie taryfy celnej z 1238 r., dotyczącej komór celnych w Gnieźnie i Poznaniu.....	8

Tabela 2. Fragment tabeli przedstawiającej dochody skarbu państwa z okresu lat 1928 - 1938	12
Tabela 3 Dynamika eksportu i importu oraz wskaźniki cen handlu zagranicznego w latach 1993-1999.....	16
Tabela 4. Struktura organizacyjna Służby Celnej – stan na dzień 1.07.2013 r.....	20
Tabela 5 Stan osobowy i etatowy w Służbie Celnej, zestawienie zbiorcze, stan na dzień 31.12.2012r.	21
Tabela 6. Wpływy z cła, podatków i innych tytułów za I-IV kwartał lat: 2009-2012 w mln zł.	32
Tabela 7. Dochody z podatku akcyzowego w latach 2010 – 2012, w mln zł.	37
Tabela 8. Wartość zajętych towarów i środków płatniczych w podziale na izby celne w 2012r.....	38
Tabela 9. Zestawienie ilości zajętych przez SC w 2012r. wyrobów alkoholowych w podziale na izby celne.....	41
Tabela 10. Zestawienie ilości i wartości zatrzymanych przez SC papierosów w podziale na izby celne.....	47
Tabela 11. Liczba punktów gier na automatach o niskich wygranych oraz liczba eksploatowanych w nich automatów w latach 2009-2012 r.	48
Tabela 12. Dane związane z kontrolą obszaru gier hazardowych w podziale na izby celne.	49
Tabela 13. Liczba zajętych nielegalnych urządzeń do gier na przestrzeni lat 2008-2012.	49
Tabela 14. Najczęstsze nieprawidłowości stwierdzone przez Służbę Celną w zakresie bezpieczeństwa produktów.	51
Tabela 15. Ujawnienia przez Służbę Celną w 2012r. narkotyków, sterydów anabolicznych i farmaceutyków wg izb celnych.....	52
Tabela 16. Efekty działań kontrolnych Służby Celnej w roku 2012 – własność intelektualna, w podziale na izby celne.	58

Bibliografia

I. Źródła

Konwencja o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem, sporządzona w Waszyngtonie, w dniu 3 marca 1973 roku.

Rozporządzenie Rady (EWG) Nr 2913/92 z dnia 12 października 1992r. ustanawiające Wspólnotowy Kodeks Celny.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej.

Ustawa z dnia 19 marca 2004 r. Prawo celne.

Ustawa z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym.

Ustawa z dnia 2 marca 2012 r. o podatku od wydobycia niektórych kopalin.

Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych.

Ustawa z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego.

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa.

Ustawa z dnia 27 października 1994 r. o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym.

Ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe.

Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych.

Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej.

Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej.

Ustawa z dnia 12 grudnia 2003r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.

Ustawa z dnia 29 czerwca 2007r. o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Ustawa z dnia 14 lipca 1983r. o narodowym zasobie archiwalnym.

Ustawa z dnia 30 czerwca 2000r. Prawo własności przemysłowej.

Ustawa z dnia 4 lutego 1994r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. o obrocie z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.

Rozporządzenie ministra Finansów z dnia 23 października 2009 r. w sprawie znaku graficznego Służby Celnej.

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie umundurowania funkcjonariuszy celnych.

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 listopada 2009 r. w sprawie wzoru legitymacji służbowej funkcjonariusza celnego.

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 maja 2010 r. w sprawie kontroli niektórych wyrobów akcyzowych.

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 października 2009 r. w sprawie wzoru i sposobu oznakowania pojazdów służbowych Służby Celnej.

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 listopada 2009 r. w sprawie sposobu oznakowania jednostek pływających Służby Celnej.

II. Opracowania szczegółowe

Wydawnictwa książkowe

Czyżowicz W, Woźniczko M., Cło i celnicy w historii: struktury i mechanizmy działania, Difin, Warszawa 2012 r.

Jura J., Podstawy celnictwa, Wyd. Wyższej Szkoły Cła i Logistyki, Warszawa 2008 r.

Maksimczuk A., Sidorowicz L., Graniczny ruch osobowy i towarowy w Unii Europejskiej, Almamer - Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa 2007 r.

Mosiej G., Polityka celna Polski w okresie transformacji systemowej, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2004 r.

Raczkowski K., Zarządzanie wiedzą w administracji celnej, Difin, Warszawa 2010 r.

Sprengel B., Ustrój organów administracji bezpieczeństwa i porządku publicznego, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna, Włocławek 2004 r.

Opracowania i analizy

Biuletyn Statystyczny Służby Celnej I-IV kwartał 2012 r., Ministerstwo Finansów 2013 r.

Mały Rocznik Statystyczny, Warszawa 1939 r.

Mały Rocznik Statystyczny, Warszawa 2000 r.

Raport Służba Celna 2012 – w perspektywie, Warszawa 2013r.

Strategia działania SC w zakresie zwalczania przemytu i nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi na lata 2012-2015, Warszawa 2012 r.

Strategiczny Plan Kontroli Służby Celnej, założenia do opracowania planów kontroli na 2013 r., Warszawa 2012 r.

Artykuły

Bednarski B., Zwalczenie przestępczości akcyzowej- wyroby tytoniowe, Wiadomości celne, 2013r., Nr 1-2.

Daczko M., Uzbrojona przesyłka, Wiadomości celne, 2013r., Nr 1-2.

Gawroński P., Działania SC w zakresie wykrywania nielegalnie przywożonych zabytków, Wiadomości celne, 2013r., Nr 1-2.

Jasiński M., Kocia przesyłka, Wiadomości celne, 2013r., Nr 1-2.

Jeziński H., Towary o znaczeniu strategicznym, Wiadomości celne, 2013r., Nr 1-2.

Kapusta M., Organizacja pionu zwalczanie przestępczości, Wiadomości celne, 2013r., Nr 1-2.

Listwan-Pach R., Sukcesy krakowskich celników: likwidacja 2 nielegalnych fabryk papierosów, Wiadomości celne, 2011r., Nr 6.

Mazurkiewicz A, Działania SC w zakresie zwalczania procederu nielegalnego urządzania gier hazardowych na automatach, Wiadomości celne, 2013r., Nr 1-2.

M.D., Zwalczenie przestępczości narkotykowej, Wiadomości celne, 2013r., Nr 1-2.

Tusiński R., Służba Celna chroni ginące gatunki – analiza, trędy, prognozy, Wiadomości celne, 2013r., Nr 1-2.

Węgiel T., 90 lat Polskiej Administracji Celnej, Wiadomości celne, 2009 r., Nr 1-2.

Włoch B., Handel towarami pirackimi i podrobionymi nadal groźny, Wiadomości celne, 2013r., Nr 1-2.

Woźniak-Lewandowska M., Zwalczenie nielegalnego hazardu, Wiadomości celne, 2013r., Nr 1-2.

Woźniczko M., Polskie celnictwo w wiekach średnich i okresie nowożytnym do roku 1918, Wiadomości celne, 2009 r., Nr 7-8.

Woźniczko M., Celnicy miasta Gdańska, Wiadomości celne, 2009 r., Nr 1-2.

Wrześniewski C., Zwalczenie przestępczości akcyzowej – paliwa, Wiadomości celne, 2009 r., Nr 1-2.

Ziarnowski M., Gigantyczna odbarwialnia oleju opałowego, Wiadomości celne, 2011r. Nr 6.

Ziemkowski D., Zwalczenie przestępczości akcyzowej – wyroby alkoholowe, Wiadomości celne, 2013r., Nr 1-2.

Zuba B., Wojna i okupacja, Wiadomości celne, 2009 r., Nr 7-8.

Żak P., Ochrona środowiska, Wiadomości celne, 2013r., Nr 1-2.

Żak P., Towary szkodliwe i niebezpieczne, Wiadomości celne, 2013r., Nr 1-2.

Czasopisma

Wiadomości celne z 2013r. Nr 1-2, z 2011r. Nr 6, z 2009r. Nr 1-2 i Nr 7-8.

Strony Internetowe

<http://dziennikustaw.gov.pl>

<http://eur-lex.europa.eu>

<http://isap.sejm.gov.pl>

<http://rcin.org.pl/>

www.finance.mf.gov.pl

www.katowice.ic.gov.pl

www.krakow.ic.gov.pl

[www.mf.gov.pl/sluzba celna](http://www.mf.gov.pl/sluzba_celna)

www.stat.gov.pl/

Załącznik Nr 1

Wykaz aktów prawnych wydanych na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 lipca 2013 r. w sprawie przydziału broni palnej oraz jej magazynowania, przechowywania i zapewniania właściwego stanu technicznego (Dz. U. poz. 868).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 lipca 2013 r. w sprawie warunków przyznawania funkcjonariuszom celnym środków przymusu bezpośredniego (Dz. U. poz. 867).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 maja 2012 r. w sprawie wyznaczenia organu Służby Celnej właściwego do wykonywania niektórych zadań Służby Celnej oraz określenia terytorialnego zasięgu jego działania (Dz. U. poz. 565).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 kwietnia 2012 r. w sprawie kontroli wydobycia niektórych kopalin (Dz. U. poz. 418).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie wielokrotności kwoty bazowej, stanowiącej przeciętne uposażenie funkcjonariuszy celnych (Dz. U. poz. 5).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie umundurowania funkcjonariuszy celnych (Dz. U. Nr 290, poz. 1705).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 października 2011 r. w sprawie trybu udostępniania danych oraz wysokości opłat (Dz. U. Nr 236, poz. 1399).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 maja 2011 r. w sprawie orzekania o stanie zdrowia wymaganych do pełnienia służby na określonym stanowisku służbowym w Służbie Celnej (Dz. U. Nr 138, poz. 811).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie warunków otrzymywania dodatków do uposażenia zasadniczego funkcjonariuszy celnych oraz wysokości tych dodatków (Dz. U. Nr 81, poz. 442).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 21 stycznia 2011 r. w sprawie wykonywania kontroli przestrzegania przepisów prawa celnego oraz innych przepisów związanych z przywozem i wywozem towarów (Dz. U. Nr 23 poz. 121, z 2012r. poz. 21).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 grudnia 2010 r. w sprawie wykonywania przez funkcjonariuszy celnych czynności obserwowania i rejestrowania zdarzeń w miejscach publicznych (Dz. U. Nr 10 poz. 50, z 2013r. poz. 352).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 14 grudnia 2010 r. w sprawie udzielania wyróżnień funkcjonariuszom celnym (Dz. U. Nr 237, poz. 1575).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 grudnia 2010 r. w sprawie przeprowadzania testu sprawności fizycznej, badania psychologicznego i badania psychofizycznego funkcjonariuszy celnych (Dz. U. Nr 230, poz. 1515).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2010 r. w sprawie sposobu wykonywania niektórych czynności przez funkcjonariuszy celnych oraz trybu i zakresu współpracy Służby Celnej z Policją i Strażą Graniczną (Dz. U. Nr 212, poz. 1386).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru imiennego upoważnienia do uzyskania dostępu do danych osobowych przez funkcjonariusza celnego lub członka korpusu służby cywilnej zatrudnionego w jednostce organizacyjnej Służby Celnej (Dz. U. Nr 205, poz. 1360).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 października 2010 r. w sprawie świadczeń związanych z przeniesieniem funkcjonariusza celnego do pełnienia służby w innej miejscowości (Dz. U. Nr 202, poz. 1338).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 13 października 2010 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji przebiegu służby funkcjonariusza celnego (Dz. U. Nr 197, poz. 1311).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 11 sierpnia 2010 r. w sprawie odznaki "Zasłużony dla Służby Celnej" (Dz. U. Nr 154, poz. 1034).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 czerwca 2010 r. w sprawie informacji o wolnych stanowiskach służbowych w Służbie Celnej oraz postępowania kwalifikacyjnego do Służby Celnej (Dz. U. Nr 110, poz. 726).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 13 maja 2010 r. w sprawie sposobu obliczania i wypłacania nagrody jubileuszowej funkcjonariuszom celnym (Dz. U. Nr 94, poz. 603).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 11 maja 2010 r. w sprawie postępowania w sprawach oświadczeń o stanie majątkowym funkcjonariuszy celnych (Dz. U. Nr 88, poz. 573, z 2011r. Nr 236, poz. 1397).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 maja 2010 r. w sprawie stanowisk służbowych funkcjonariuszy celnych, trybu awansowania oraz dokonywania zmian na stanowiskach służbowych (Dz. U. Nr 87, poz. 559, z 2011r. Nr 237, poz. 1408).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 maja 2010 r. w sprawie kontroli niektórych wyrobów akcyzowych (Dz. U. Nr 86, poz. 555, z 2010r. Nr. 157, poz. 1058, Nr 249, poz. 1666, z 2012r. poz. 587, z 2013r. poz. 725.).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 26 kwietnia 2010 r. w sprawie służby przygotowawczej w Służbie Celnej (Dz. U. Nr 78, poz. 516).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 kwietnia 2010 r. w sprawie ocen okresowych i opinii służbowych funkcjonariuszy celnych (Dz. U. Nr 76, poz. 494).

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 kwietnia 2010 r. w sprawie zakresu, warunków i trybu przekazywania Służbie Celnej informacji uzyskanych w wyniku prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych (Dz. U. Nr 68, poz. 441).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 1 kwietnia 2010 r. w sprawie oddelegowania funkcjonariusza celnego do wykonywania pracy poza Służbą Celną (Dz. U. Nr 67, poz. 428).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 marca 2010 r. w sprawie sposobu dokumentowania czynności audytowych oraz wzorów dokumentów stosowanych w postępowaniu audytowym (Dz. U. Nr 52, poz. 310, z 2011r. Nr 285, poz. 1675).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 marca 2010 r. w sprawie zakresu, rodzaju i sposobu przeprowadzania czynności audytowych (Dz. U. Nr 52, poz. 309).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie uposażenia zasadniczego funkcjonariuszy celnych (Dz. U. Nr 36, poz. 199 i Nr 250, poz. 1682).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2010 r. w sprawie świadczeń socjalnych funkcjonariuszy celnych i członków ich rodzin (Dz. U. Nr 33, poz. 177, z 2012r. poz. 197).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 11 lutego 2010 r. w sprawie postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego w stosunku do funkcjonariuszy celnych (Dz. U. Nr 31, poz. 159).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lutego 2010 r. w sprawie rekrutacji na stanowiska dyrektora i zastępcy dyrektora izby celnej oraz naczelnika i zastępcy naczelnika urzędu celnego (Dz. U. Nr 27, poz. 136).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 lutego 2010 r. w sprawie nagrody rocznej funkcjonariuszy celnych (Dz. U. Nr 22, poz. 113).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 stycznia 2010 r. w sprawie sztandaru Służby Celnej oraz sztandaru jednostek organizacyjnych Służby Celnej (Dz. U. Nr 21, poz. 107).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 stycznia 2010 r. w sprawie współdziałania służby Celnej i Straży Granicznej w zakresie zadań wykonywanych przez jednostki pływające

Służby Celnej na morskich wodach wewnętrznych, morzu terytorialnym lub wodach śródlądowych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 9, poz. 60).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 stycznia 2010 r. w sprawie przeprowadzenia szkolenia specjalistycznego do mianowania na pierwszy stopień w korpusie aspirantów Służby Celnej oraz w korpusie oficerów młodszych Służby Celnej (Dz. U. Nr 8 poz. 56, z 2012r. poz. 673).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 stycznia 2010 r. w sprawie funduszu nagród za szczególne osiągnięcia w Służbie Celnej (Dz. U. Nr 8, poz. 54).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2009 r. w sprawie kontroli wykonywanych przez Służbę Celną w zakresie urządzania i prowadzenia gier hazardowych (Dz. U. Nr 226, poz. 1820, z 2012r. poz. 37).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 grudnia 2009 r. w sprawie przenoszenia funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej do służby w Służbie Celnej (Dz. U. Nr 222, poz. 1758).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 14 grudnia 2009 r. w sprawie urzędowego sprawdzenia (Dz. U. Nr 222, poz. 1757, z 2011r. Nr 182, poz. 1084, z 2012r. poz. 417).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 9 grudnia 2009 r. w sprawie sposobu wykonywania kontroli przesyłek w obrocie pocztowym (Dz. U. Nr 218, poz. 1697).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 grudnia 2009 r. w sprawie użycia pojazdów do celów służbowych przez Służbę Celną (Dz. U. Nr 210, poz. 1617).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 listopada 2009 r. w sprawie wzoru legitymacji służbowej funkcjonariusza celnego (Dz. U. Nr 210 poz. 1616).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 24 listopada 2009 r. w sprawie badań lekarskich osoby zatrzymanej przez funkcjonariusza celnego (Dz. U. Nr 210, poz. 1614).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2009 r. w sprawie współdziałania organów Służby Celnej z organami administracji publicznej oraz innymi państwowymi i samorządowymi jednostkami organizacyjnymi (Dz. U. Nr 210, poz. 1613).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 3 grudnia 2009 r. w sprawie pełnienia służby w systemie nadzwyczajnym (Dz. U. Nr 209, poz. 1609).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 listopada 2009 r. w sprawie zamknięć urzędowych (Dz. U. Nr 202, poz. 1563).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 listopada 2009 r. w sprawie warunków użycia urządzeń technicznych i psów służbowych podczas kontroli oraz sposobu przeprowadzania przeszukania osoby i rewizji bagażu podróznego (Dz. U. N 202, poz. 1562).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 6 listopada 2009 r. w sprawie określenia waluty i wysokości ryczałtu przysługującego funkcjonariuszowi celnemu wykonującemu stałe zadania służbowe poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 199, poz. 1532).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 listopada 2009 r. w sprawie sposobu oznakowania jednostek pływających Służby Celnej (Dz. U. Nr 194, poz. 1497).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 3 listopada 2009 r. w sprawie szczegółowego sposobu oraz trybu przeprowadzania przez funkcjonariusza celnego kontroli rodzaju paliwa znajdującego się w zbiorniku pojazdu lub innego środka przewozowego (Dz. U. Nr 191, poz. 1482).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 października 2009 r. w sprawie określenia sposobu i warunków współdziałania dyrektorów izb celnych oraz naczelników urzędów celnych z terenowymi organami kontroli skarbowej (Dz. U. Nr 188, poz. 1458).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 października 2009 r. w sprawie rodzajów dokumentów mających znaczenie dla kontroli wykonywanych przez Służbę Celną, a także osób obowiązanych do ich przechowywania (Dz. U. Nr 182, poz. 1424).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 października 2009 r. w sprawie wzorów upoważnień do wykonywania kontroli przez Służbę Celną (Dz. U. Nr 182, poz. 1423, z 2011r. Nr 286, poz. 1680).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 października 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej organów Służby Celnej w zakresie, w jakim właściwość ta nie wynika z przepisów regulujących zadania organów celnych i organów podatkowych (Dz. U. Nr 182, poz. 1422, z 2010r. Nr 249, poz. 1664, z 2012r. poz. 8 i poz. 170).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 października 2009 r. w sprawie mianowania funkcjonariusza celnego na stopień służbowy (Dz. U. Nr 182, poz. 1421).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 października 2009 r. w sprawie świadectwa służby funkcjonariuszy celnych (Dz. U. Nr 182, poz. 1420).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 października 2009 r. w sprawie wzoru i sposobu oznakowania pojazdów służbowych Służby Celnej (Dz. U. N 182, poz. 1419).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 października 2009 r. w sprawie równorzędności stopni policyjnych i Straży Granicznej ze stopniami służbowymi w Służbie Celnej (Dz. U. Nr 181, poz. 1415).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 października 2009 r. w sprawie należności przysługujących funkcjonariuszom celnym z tytułu podróży służbowych odbywanych na obszarze kraju (Dz. U. Nr 181, poz. 1413).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby funkcjonariuszy celnych (Dz. U. Nr 181, poz. 1412).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 października 2009 r. w sprawie wypłaty równoważnika z tytułu dojazdu funkcjonariuszy celnych do miejsca pełnienia służby (Dz. U. Nr 181, poz. 1410).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 października 2009 r. w sprawie otrzymywania przez funkcjonariuszy celnych wyżywienia lub równoważnika pieniężnego w zamian za wyżywienie (Dz. U. Nr 180, poz. 1406).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 października 2009 r. w sprawie rozkładu czasu służby funkcjonariuszy celnych (Dz. U. Nr 180, poz. 1405).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 października 2009 r. w sprawie utworzenia izb celnych i urzędów celnych oraz określenia ich siedzib (Dz. U. Nr 180, poz. 1404).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 października 2009 r. w sprawie znaku graficznego Służby Celnej (Dz. U. Nr 180, poz. 1403).